



Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

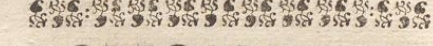
S. Gregorii Papæ Vitæ. Liber Secvndvs. Quo exponitur qualiter S.
Gregorius in Pontificatu vixerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

etiam cum magno angore animi summum sacerdotium suscepisse satis, ut opinor, probatum est: qua discretione id fecerit, videtur breviter indicandum: ne scilicet tantus vir, aut pertinacia, aut pusillanimitatis vitio saltem leviter succubuisse putetur.

LIV. * al. Do. mini. Li. i. ep. 26. * al. gratis. Lib. i. ep. 31. * al. ea. * al. ut. * al. repen- sare. Ait enim in epistola Anastasio Corinthiorum episcopo. Judicia * Dei quanto sunt investigabilia, tanto debent esse humanis sensibus metuenda: quia ea ratio mortalium comprehendere non valet, his se necesse est humiliter cordis cervice subternat: quatenus quod eam regentis voluntas duxerit, illic obediens mentis gressibus prosequatur. Ego autem considerans infirmitatem meam ad Apostolicam sedis culmen non posse peringere, onus hoc malui declinare: ne in pastorem tali regimine imparis administrationis actione succumberem. Sed quia contraria non est Domini dispositionis arbitrio obediens, dicens fecutus sum, quod miseror de me regentis manus voluit operari. Nam Fratemitati vestre, & suscipiens non eventit occasio, necessitatio fuerat indicandum, quod licet indignum, me Apostolicæ sedi Dominus præesse dignatus est. Item de eadem re Philippo Comiti Excubitorum. In quantum homo discutere & investigare judicia superna non sufficit, in tantum sub * eis debet cervicem cordis inflectere: * quia id quod sibi tribuitur, quo iudicio disponatur igno- rat, nec ad appetendum locum prociac inflectere, nec ad repellendum contumax debet inveniri. Unde indignus ego ad suscipienda episcopatus onera, iustioni omnipotentis Dei vestraque voluntati me subdidi: cui me præesse largitate magis gratiæ quam iudicii æstimatione voluissis. Potens est enim Deus, propter quem me indignum diligitis, hanc vobis in perpetuum * compensare mercedem, ut gratiam, quam indignis famulis ejus impenditis, apud eum multiplici- cus invenire valeatis. At ego hic à defforationis opere paululum respiro, ut quæ specialiter de pontificio dicenda sunt, in libello alio suffragante Domino referantur.

A De consanguinitatibus peremptis, ponit pacifice rationem. cap. xxxviii. Quanta & qualis de conversione Saxonum, signisque discipulorum suorum Gregorius præconetur. cap. xxxix. Augustinum monet, ne pro miraculis timeat. cap. xl. Panis fructum in carnem, carnis rursus in panis primordia reformavit. cap. xli. Pannum pupugit, & sanguis effluxit. cap. xlii. Maleficus caritate multavit. cap. xliii. Qualiter intelligi debet, Gregorium Traiani animam de inferni cruciatibus liberasse. cap. xlii. Monachum sub excommunicatione defunctum mirabiliter solvit. cap. xlv. Paganos pueros comparat, ut Christianos efficiat. cap. xlvj. Pro paganis rusticis Episcopis comminatur. cap. xlvii. Judæos convertens à pensibus levigat. cap. xlviii. Baptizandis vestimenta largitur. cap. xlix. Pueris Arrianorum subveniri prædicat. cap. l. Singulis Diaconis, vel Xenodochiis rectores constituit. cap. li. Hierosolyma xenodochium constituit, & ibi & in monte Sina monachis annualia stipendia assignavit. cap. lii. Singulis paritimonis singulos rectores constituit. cap. liii. Vni persona duo ministeria nullo modo committenda desinit. cap. liii. Eleemosynas localiter ac personaliter ordinat. cap. liv. Quod omni potens se, voluntarie tribuit. cap. lvj. Quod etiam non potens necessaria ministravit. cap. lvij. Liberalitatem eius innocentiâ comprobatur. cap. lviii. Pro faciendis eleemosynis frumenta comparat quinquaginta libræ auri. cap. lix. Quale de ea somnia Eremita cognoverit. cap. lx.



S. GREGORII PAPÆ VITÆ. LIBER SECUNDVS.

Quo exponitur qualiter S. Gregorius in Pontificatu vixerit.



Græ jam nunc, quoniam athleta Christi Gregorij, vixit in gymnasio sanctæ Ecclesiæ defudantis, prælato libello, torosa membra descripta sunt, qualiter in palaestra quoque confixerit, aspirante Domino, profertur. Si quidem mox, ut summum pontificium felicissimæ Romanæ urbis, Christo mortalibus confulente, sortitus est: superfluum, U niversalis, vocabulum, quod Joannes Constantinopolitanus episcopus insolentem sibi tunc temporis usurpabat, more antecessorum suorum Pontificum, sub districtissimæ interminationis sententia refutavit: & primus omnium se in principio epistolarum suarum servum servorum Dei scibi satis humiliter definiit: cunctisque suis successibus documentum suæ humilitatis tam in hoc, quam in mediocribus pontificalibus indumentis, quod videlicet hæctenus in sancta Romana Ecclesia conservatur, hereditarium * reliquit. Denique in * Specula sanctæ universalis Ecclesiæ, vit totius humilitatis, & auctoritatis orthodoxæ, unde videri & audiri clarus evangelicus præco valeret, consistens oris sui divinissimo gladio, & rectam fidem munivit, & cunctas hærefes uno symbolo dissipavit. Quod videlicet sacræ confessionis symbolum ita se habet: Credo in unum Deum omnipotentem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, tres personas, unam substantiam: Patrem ingenitum, Filium genitum: Spiritum verò sanctum nec genitum, nec ingenitum, sed coæternum, de Patre & Filio procedentem. Confiteor unigenitum Filium consubstantialem, & sine tempore natum de Patre, omnium visibilium, & invisibilium conditorem, lumen ex lumine, Deum verum de Deo verò, splendorem gloriæ, figuram substantiæ: qui manens Verbum ante sæcula, perfectus homo creatus est juxta finem sæculorum, conceptus & natus ex Spiritu sancto & de Maria virgine, qui natam nostram suscepit absque peccato: & sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus tertia die resurrexit à mortuis: die autem quadragesimo ascendit in caelum, & sedet ad dexteram Patris. * Inde venturus est judicare vivos & mortuos, positurus ante oculos omnium omnia occulta singulorum: daturus * iustis perpetua præmia regni caelestis, iniquis autem supplicia ignis aeterni: innovaturus sæculum per ignem * & carnis resurrectionem. Confiteor unam fidem, unum baptisma, unam Apostolicam, & universalem Ecclesiam: in qua sola possunt laxari peccata in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Synodicam quoque suam Gregorius, secundum primum decessorum suorum morem, Joanni Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Gregorio Antiocheno, Joanni Hierosolymitano, & Anastasio * Patriarchæ Antiocheno * delegavit, quæ ita se habet: Consideranti mihi, quod impar-

CAPITA SECUNDI LIBRI.

Gregorius servum servorum Dei se scribens, mediocribus vestimentis amicitur. Caput primum. Fidei sua irreprehensibile symbolum dicitur. cap. ij. Patriarchalibus thronis suam synodicam dirigit. cap. iij. Quinque concilia se venerari facitur. cap. iiij. Collecta synodo pravas consuetudines damnat. cap. v. Antiphonarum centonizans, cantorum constituit scholam. cap. vj. Cur occidentales dulcedinem cantilenæ corrumpant. cap. vij. Per Ioannem Romanum cantorem correcti sum. cap. viij. Carolus Rex dissonantiæ cantus offensus, duos clericorum suorum erudiendos Roma dimisit. cap. ix. Idem dissonantiæ cantus offensus, duos Romanos cantores ab Adriano rursus percepit. cap. x. Gregorius, pulsus lacris, familiares sibi clericos elegit. cap. xj. Talem Ecclesiam Romanam exhibuit, qualis prima sub Apostolis fuit. cap. xij. Quanta & qualia tunc Roma studia restabant. cap. xij. Quod non divites, sed sapientes ad consilium convocabat. cap. xliij. Quamobrem laici primo ceperint susurrari. cap. xv. Laicos non ad Ecclesiasticum officium admittit, sed tantum ad Monachicum habitum. cap. xvj. Codicem Gelasianum coartat. cap. xvij. Sationes constituit, tractatus Evangeliorum declamat. cap. xvij. Cum verbi pabulo pauperibus alimenta ministrat. cap. xix. Consuetudines novas inducit. cap. xx. Murmurantibus pro eisdem humiliter satisfacit. cap. xxj. Pro hospite Dominum recipit. cap. xxij. Duodecim invitatis, tertium-decimum Angelum sibi deputatum divinitus recognoscit. cap. xxiiij. Quare in anno distribuendum per polyptychum censet. cap. xxiv. Aureos & peregrina vestimenta largitur. cap. xxv. Calendarum diversas species erogat. cap. xxvj. Tribus milibus ancillis Dei octoginta libræ annualiter præstat. cap. xxvij. Diem per veredariorum coacta stipendia destinat. cap. xxviiij. Pro paupere mortuo vehementissimè lamentatur. cap. xxix. Quos & qualium remunerandorum nomina in scrinio reneantur. cap. xxx. Arrianorum basilicam in suburbis Domino dedicat. cap. xxxj. Quos & qualia miracula ibi divinitus sint ostensa. cap. xxxij. Pro convertendis Anglis, Saxonibus Augustinum cum aliis mittit. cap. xxxiiij. Sine profectu redire volentes ad proficiendum hortatur. cap. xxxiv. Prædicantes miracula faciunt, multosque convertunt. cap. xxxv. Augustinus Episcopus consecratus postulat adiutores. cap. xxxvj. Et Gregorius pallium, & diversa necessaria, simulque nonnulla responsa transmittit. cap. xxxvij.

CAP. I. * al. dereliquit. II. * al. specula. * al. unde. * al. sanctis. * al. in carnis resurrectione. III. Lib. i. ep. 24. * al. ex Patriarch. Antiochia. * al. delegavit.

meritis, ac toto animo renitens, pastoralis curæ pondera
 portare compulſus ſim, caligo meroris occurrit, & triſte
 cor nihil aliud, niſi eas, quæ videri nil ſunt, tenebras vi-
 det. Nam quid anſites ad Dominum, niſi pro delictis po-
 ſuli interceſſor eligitur? Quæ itaque fiducia ad eum pro
 peccatis alienis interceſſor venio, apud quem de propriis
 ſecurus non ſum? Si fortalle quiſpiam apud potentem vi-
 rum, qui & ſibi iratus, & mihi eſſet incognitus, interceſſo-
 rem ſuum me fieri quæreret, procius reſponderem: Ad
 intercedendum venire nequeo, quia ejus notiã ex ſedula
 familiaritate non habeo. Si igitur recte homo apud homi-
 nem, de quo minime præſumpſiſſem, fieri interceſſor eru-
 beſcerem, quantæ hoc audaciæ eſt, quod apud Deum pro
 populo locum interceſſoris obtineo, cui familiarem me
 eſſe, per vitæ meritum, non agnoſco? Quæ in re, eſt mihi
 adhuc aliud gravius formidandum: quia, ſicut cuncti liqui-
 dō * cognovimus, * cum iſ, qui diſplicet, ad interceden-
 dum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur: & valde
 pertimeſco, ne commiſſa mihi plebs fidelium, reatus mei
 additamento, depercat, cujus nunc uſque Dominus æquani-
 miter delicta tolerabat. Cùm verò utrumque hunc timo-
 rem ſupprimo, & conſolatam mentem ad pontificalis ope-
 ris ſtudia accingo: conſiderata ipſa rei immanitate, deter-
 reor. Perpendo quippe, quod omni cura vigilandum eſt
 ut rector cogitatione ſit mundus, operatione præcipuus, di-
 ſcretus in ſilentio, utilis in verbo, ſingulis in compaſſione
 proximus, præ cunctis contemplatione ſuſpenſus, bene
 agentibus per humilitatem ſocius, contra delinquentium
 vitia per zelum * juſtitia erectus: & cetera; quæ poſt in
 libro paſtorali proſequitur.

* al. novimus
 * al. &c

Syn. Aquif.
 gr. c. 21. 24.
 Grat. diſt.
 43. c. 1.
 * al. rectitu-
 dinis

IV.
 Rem. 10. b

Præterea quia corde, inquit, creditur ad juſtitiam, ore
 autem confeſſio ſit ad ſalutem: ſicut ſancti Evangelij qua-
 tuor libros, ſic quatuor concilia ſuſcipere, & venerari me
 fateor: Nicænum ſcilicet, in quo perverſam Arii dogma
 deſtruitur: Conſtantinopolitanum quoque, in quo Euno-
 mij & Macedonij error vincitur: Ephelinum etiam
 in quo Neſtorij impietas judicatur: Chalcedo-
 nenſe verò, in quo Euthycetis, Dioſcorique pravitas repro-
 batur, tota devotione complector, integerrima approba-
 tione cuſtodio: quia in his velut in quadrato lapide ſanctæ
 fidei ſtructura conſurgit, & cujuſlibet vitæ atque actionis
 norma conſtituitur, quiſquis eorum ſoliditatem non tenet, etiam
 ſi lapis eſſe cernitur, tamen extra ædificium jacet. Quin-
 tum quoque concilium paſſim veneror, in quo epifto-
 læ quæ Iba dicitur, erroris plena, reprobat, & Theodorus
 perſonam mediatoris Dei & hominum in duabus ſubſtantis
 ſeparans, ad impietatis perſidiam cecidiſſe convincitur.
 Scripta quoque Theodorij, per quæ beati Cyrilli fides
 reprehenditur, aſu dementia prolata reſutantur. Cun-
 ctas verò, quas præſata veneranda concilia perſonas re-
 ſpuunt, reſpo: quas venerantur, amplector. Quia dum
 univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit
 quiſquis præſumit, aut ſolvere quos religant aut ligare
 quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliud ſapit, anathema ſit.

V.

Ter. i. c

Hoc modo, poſtquam Gregorius fundamentum ſuæ
 fidei ſecundum præſentem prædeceſſorum ſuorum Pontificum
 morem, lutulentæ apoſtolicæ throni expoſuit, animadvertens
 ſe idcirco à Domino ſuper gentes, & regna ſummum pon-
 tificem conſtitutum, ut, juxta illud propheticum, vitiorum
 radices evelleret, deſtrueret atque diſperderet, ſicque demum
 ædificaret, plantaretque virtutes: omnes conſuetudines,
 quas contra præſentem traditionem Apoſtolicam noviter pul-
 lulaſſe cognoverat, videlicet de miniſtris cantoribus, de lai-
 cis pontifici familiariter adherentibus, de titulandis præju-
 dicialiter quibuſlibet rebuſ, de contegendo Dalmaticis apoſ-
 tolico feretro, de paſſillatice, & de non admittendis paſſim
 laicis ad eccleſiaſtici juris officium pro pallio, vel confecra-
 tione pontificum: primò quidem à Romanæ eccleſiæ, poſt-
 modum verò collectis circumquaque poſitarum provinciarum
 epifcopis, à totius ſanctæ univerſalis Eccleſiæ corpore
 ſegregavit, eaque ſub interpoſitione terribilis anathematis
 tam generaliter, quàm perpetualiter condemnavit.

VI.

Deinde in domo Domini, more ſapientiſſimi Salomonis,
 propter muſicæ compunctionem dulcedinis, antiphonarum
 centonem cantorum ſtudioſiſſimus nimis utiliter compila-
 vit ſcolam quoque cantorum, quæ hætenus eiſdem inſtitu-
 tionibus in ſanctæ Romanæ eccleſiæ modulatur, conſtituit:
 eique cum nonnullis prædiis duo habitacula, ſcilicet alterum
 ſub gradibus baſilicæ beati Petri Apoſtoli, alterum
 verò ſub Lateranenſis Patriarchij domibus fabricavit: ubi
 uſque hodie lectus ejus, in quo recubans modulabatur, &
 flagellum ipſius, quo pueris minabatur, veneratione con-
 grua cum authentico Antiphonario reſervatur: quæ vide-
 licet loca per præcepti ſeriem ſub interpoſitione anathe-
 matis ob miniſterij quotidiani utrobique gratiam ſubdi-
 viſit.

VII.

Hujus modulationis dulcedinem inter alias Europæ gen-
 tes Germani, ſeu Galli deſcere crebroque rediſcere inſigni-
 ter poterunt incorruptam vero tam levitate animi, quia
 nulla de proprio Gregorianis cantibus miſcuerunt, quam fer-
 ritate quoque naturali, ſervare minime poterunt. Alpina
 ſiquidem corpora, vocum ſuarum tonitruis altiſſime perſtre-
 pentia, ſuſceptæ modulationis dulcedinem proprie non re-

ſultant: quia bibuli gutturis barbara feritas, dum inflexio-
 nibus & repercuſionibus mitem nititur edere cantilenam,
 naturali quodam fragore, quaſi plauſtra per gradus animoſe
 fonantia rigidas voces lætæ, ſicque audientium animos,
 quos mulcere debuerat, exaſperando magis, ac obſtrependo
 conturbat.

VIII.

Hinc eſt, quòd hujus Gregorij tempore cum Auguſtino
 tunc Britannias adeunte, per occidentem quoque Romanæ
 inſtitutionis cantores diſperſi, barbaros inſigniter docue-
 runt. Quibus deſunctis occidentales eccleſiæ ita ſuſceptum
 modulationis organum vitiant, ut Joannes quidam Ro-
 manus cantor cum Theodoro aequè civè Romano, ſed
 Eburaci archiepiſcopo, per Gallias in Britannias à Vitelliano
 fit præſule deſtinatus: qui circumquaque poſitarum eccleſi-
 arum filios ad præſentem cantilenæ dulcedinem revocans,
 tam per ſe, quàm per ſuos diſcipulos multis annis Romanæ
 doctrinæ regulam conſervavit.

IX.

Sed & Carolus noſter patricius, Rex autem Francorum,
 diſſonantia Romani, & Gallicani cantus Romæ offenſus,
 cum Gallorum procacitas cantum à noſtratis quibuſdam
 naniſ argumentaretur eſſe corruptum, noſtrique à diverſo
 autenticum antiphonarum probabiliſter oſtendat, inter-
 rogalle fertur, quis inter rivum, & fontem limpidiorem
 aquam conſervare ſoleret? Reſpondentibus fontem, pru-
 denter adjecit: Ergo & nos, qui de rivo corruptam lympham
 uſque hætenus bibimus, ad perennis fontis, necelle eſt, fluen-
 ta principalia recurramus. Mox itaque duos fuorum indu-
 ſtrios clericos Adriano tunc epifcopo dereliquit: quibus tan-
 dem fatiſ elegantè inſtructis, Metenſem metropolim ad
 ſuavitatem modulationis præſentem revocavit, & per quem
 illam, totam Galliam ſuam correxit.

X.

Sed cum multa poſt tempora deſunctis hiſ, qui Romæ
 fuerant educati, cantum Gallicanarum eccleſiarum à Metenſi
 diſcrepare præſentibus regum vididiſſet, ac unum-
 quemque ab altero vitium caſum jaſtantem advertet:
 iterum, inquit, redeamus ad fontem. Tunc regis præ-
 ceptis, ſicut hodie quidam veridice adſtipulantur, Adriano
 Papa permotus, duos in Galliam cantores miſit: quorum
 judicio rex omnes quidem corruptiſſe dulcedinem Romani
 cantus levitate quadam cognovit: Metenſes verò ſola natu-
 rali feritate paululum quid diſſonare prævidit. Denique
 uſque hodie quantum Romano cantui Metenſis cedit, tan-
 tum Metenſi eccleſiæ cedere Gallicanarum eccleſiarum Ger-
 maniarumque cantus ab hiſ qui puram veritatem diligunt,
 * comprobant. Hæc ergo per anticipationem retulim, ne
 indiſcuſſam Gallorum levitatem videam prætereſſe.

* al. meram
 * al. com-
 probantur

XI.

Cæterum præſentibus rector Gregorius, motus à ſuo
 cubiculo ſæcularibus, clericis ſibi præſentibus conſilia-
 rios familiariter delegit: inter quos Petrum Diaconum co-
 ætaneum ſuum, cum quo poſtea diſputans, quatuor Dialo-
 gorum libros compoſuit. Amilianum quoque notarium, qui
 quadraginta homilias Evangelij cum locis ſuis * excepit,
 Paterium aequè notarium, qui ab eo ſecundiceris factus,
 ex libris ipſius aliqua utilitatem deſtoravit: & Joannem de-
 ſenſorem, qui ejuſ julli in Hiſpanias cognitior deſtinatus,
 Januarium epifcopum civitatis Malacitanæ, ab epifco-
 pis ſuis compatiſſime depoſitum fidei præſentem reſtauravit:
 & depoſitores ejus cum eo, qui in locum ejus obreperat, pari
 ſententia condemnavit. Monachorum verò ſanctiſſimos
 ſibi familiares elegit: inter quos Maximianum monaſterij
 ſui abbatem, quem poſtea Syracuſis epifcopum fecit, eique
 per Siciliam vires tuas commiſit. Auguſtinum ejuſdem
 monaſterij ſui præpoſitum, & Mellitum, per quos Anglo-
 rum gentes ad Chriſtianiſmi gratiam convocavit, Marina-
 num ejuſdem monaſterij ſui monachum, quem in Raven-
 nati Metropoli epifcopum conſecravit, Probum quem ſu-
 bito abbatem ſpiritu revelante conſtituens, pro conſtituen-
 do Xenodochio Hieroſolymam deſtinavit: ſimulque Clau-
 dium Claſſitanæ civitatis abbatem, qui de Proverbiis, de
 Canticis canticorum, de Prophetis, de libris Regum, deque
 heptateucho, Papa diſputante, multa, licet non eodem ſenſu
 compoſuit.

XII.

Cum quibus Gregorius die noctuque verſatus nihil mona-
 ſticæ perfectionis in palatio, nihil pontificalis inſtitutionis
 in Eccleſiâ dereliquit. Videbantur paſſim cum erudiſſimis
 clericis adherere Pontifici religioſiſſimi monachi: & in di-
 verſis profeſſionibus habebatur vita communis: ita, ut ta-
 lis eſſet tunc ſub Gregorio penes urbem Romanam Eccleſiâ,
 qualem hanc fuille ſub Apoſtoliſ Lucas, & ſub Marco Evan-
 geliſta penes Alexandriam Philo commemorat.

XIII.

Tunc rerum ſapientia Romæ ſibi templum viſibiliter
 quodammodo fabricavit, & ſeptemprecibus artibus veluti
 columnis nobiliſſimorum totidem lapidum, Apoſtolicæ ſedis
 artium fulciebat. Nullus pontifici famulantium à minimo
 uſque ad maximum, barbarum quodlibet in ſermone, vel
 habitu præferrebat, ſed togata, Quiritum more, ſeu tra-
 beata Latinitas ſuum Latium in ipſo latiali palatio ſingula-
 riter obtinebat. Reſlorerant ibi diverſarum artium ſtu-
 dia: & quæ vel ſanctimonia, vel prudentia forte carebat,
 ſuo ipſius judicio ſuſſiſtendi coram Pontifice ſudicium non
 habebat.

XIV.

Accelabantur pontificalibus profundis conſiliis prudentes
 viii, quos perhibui, potius quàm potentes: & à paupere

philosophia intrinsecus, quid potius, aut potissimum in uno quoque negotio sequendum putaretur, artificiosis argumentationibus rationabiliter inquirent, dives inertia, quæ modo se de sapientibus pari forte ulciscitur, præ cubiculi foribus despicabilis remanebat. Sola deerat interpretandi bilinguis perita: & facundissima virgo Cecropia, quæ quondam suæ mentis acuminis, Varone calibratum suum auferente, Latinis tradiderat, inoposturam sibi præligia, sicut ipse in suis epistolis queitur, vindicabat.

XV.

Nemo laicorum, quodlibet palatii ministerium, vel ecclesiasticum patrimonium procurabat, sed omnia ecclesiastici juris munia ecclesiastici viri subibant, nimirum laici ad armorum solam militiam, vel agrorum curam continuam deputatis. Ob hoc se nulli procerum sub obtentu religionis primò consuetudine ceperunt. Quorum tergiversationi Mauritius Imperator prudenter occurrens, data per Longinum Stratorem lege præcepit, ut quilibet fuisset publicis administrationibus implicatus, ei ad ecclesiasticum venire officium non liceret. Quam legem Gregorius super hoc valde laudavit, dicens: Qui secularium habitum deferens, ad ecclesiastica officia venire festinat, non relinquere cupit sæculum, sed mutare.

Reg. I. 2. Ind. II. ep. 61

XVI.

Verum, dum ad clericalem professionem tam ex ecclesiastica, quam ex seculari quoque militia diversis occasionibus, quotidie penè innumerabilis multitudo consuevit: pastor ad omnia providus, nequaquam eos ad ecclesiastici decoris officium, sed ad capiendum solummodo monachicum propositum suscipiendos esse censebat, dicens: Multos ex ecclesiastica familia, seu seculari militia, novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio videantur familiaris in monasteriis conservari. Quos si passim dimittimus, omnibus, fugiendi ecclesiastici vel secularis juris dominium occasionem præbemus. Si verò festinantes ad omnipotentis Dei servitium, incaute retinemus, illi invenimus negare quædam, qui dedit omnia. Unde necesse est, ut quisquis ex juris ecclesiastici, vel secularis militia servitute ad Dei servitium converti desiderat, probeatur prius in laico habitu constitutus. Et, si mores ejus atque conversatio bono desiderio illius testimonium præbuerint, absque ulla retractione, servire in monasterio omnipotenti Deo permittatur, ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino amore distinctionem subire appetit servitutem. Si autem & in monachico habitu secundum parum regulas irreprehensibiliter fuerit conversatus, post præfixa sacris canonibus tempora licenter jam ad quodlibet ecclesiasticum officium provocatur: si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in testamento veteri morte multatur.

* al. fungendi ecclesiastice juris dominic.

* al. ferunt

XVII.

Sed, & Gelasianum codicem de Millarum solemnibus, multa subtrahens, pauca convertens, nonnulla verò adiciens, pro exponendis evangelicis lectionibus in unius libri volumine coarctavit. In canone Missæ apposuit: Diesque nostros in tua pace dispone, atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari.

XVIII.

Stationes per basilicas, vel beatorum martyrum cœmeteria secundum quod hæcenus plebs Romana quasi eo vivente certatim discurrebat, sollicitus ordinavit: per quas, & ipse simul discurrens, dum adhuc eloqui prævaleret, viginti hominibus Evangelij coram Ecclesia diverso tempore declamavit: reliquas verò ejusdem muneris dictavit quidem, sed lassescente stomacho languore continuo, aliis pronuncandas commisit.

XIX.

Sequebatur exercitum Domini ultra citraque Gregorium præeuntem, & audita verbum doctrinæ innumerabiles undique diversi sexus, ætatis ac professionis voluntarie constabant cohortes: quibus ille, utpote ductor celestis militiæ, cunctis dumtaxat arma spiritalia suggererebat: pauperibus vero, & advenis, qui pro conditione temporum Romam influxerant, quotidiana stipendia ministrabat.

XX.

Super corpora beatorum Petri & Pauli Apostolorum, Millarum solemnia celebrari decrevit, acquisitis numerosissimis olivæ, quorum summam in tabulis marmoreis præ fontibus ejusdem basilicæ anotavit. Iuminaria superaddidit, officia sedula deputavit. De sepultura juxta ecclesiam, commodum sperare prohibuit. Septem ex defensoribus honore regionario decorandos indicit. Alleluia, extra Pentecostes tempora, dici ad Missas fecit. Subdiaconos expoliatos procedere statuit. Kyrie eleison cantari præcepit: & orationem Dominicam mox post canonem super hostiam censuit recitari.

XXI.

De quibus cum postea quosdam murmurare sentiret, tanquam, qui Constantinopolitanæ ecclesiæ consuetudines sequeretur: piissimus pater non de dignatus est reddere rationem, nisi dicens: Nos in nullo horum aliam ecclesiam secuti sumus. Nam ut Alleluia hic, non diceretur, de Hierosolymorum ecclesiæ: ex beati Hieronymi traditione, tempore beatæ memoriæ Damasci Papæ, traditur tractum: & ideo magis in hac sede illam consuetudinem amplexamur, quæ hic à Græcis fuerat tradita. Subdiaconos autem, ut spoliatos procedere facerent, antiqua consuetudo Ecclesiæ fuit: sed quia placuit cuidam nostro Pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit, Nam vestræ ecclesiæ,

Lib. 7. ep. 63.

* al. Siciliæ

nunquid traditionem à Græcis acceperunt? Unde ergo habent hodie, ut subdiaconi in lineis tunicis procedant, nisi, quia hoc à matre sua Romana Ecclesia perceperunt? Kyrie eleison autem nos neque diximus, neque dicimus, sicut à Græcis dicitur, quia in Græcia omnes simul dicunt: apud nos verò à clericis sicut ul dicitur, à populo responderetur, & eorundem vocabulorum Christe eleison dicitur: quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem missis alia, quæ dici solent, tacemus: tantummodo Kyrie eleison, & Christe eleison dicimus, ut in his deprecationis vocabulis paulò diutius occupemur. Orationem verò Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent. Et valde mihi inconveniens visum est, ut precem, quam scholasticus composuerat, super oblationem diceremus, & ipsam traditionem, quam Redemptor noster composuit, super ejus corpus, & sanguine non diceremus. Sed & Dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur: apud nos verò à solo sacerdote cantatur. In quo ergo Græcorum consuetudines secuti sumus, qui aut veteres nostras reparavimus, aut novas, & utiles constituimus? In quibus tamen alios comprobamus imitari? Ergo vestra chartæ, cum occasio dederit, ut ad Caranensem civitatem pergat, vel in Syracusanâ ecclesiâ eos, quos creditur in te intelligi, quia de hac re murmurare poterunt, facta collatione doceat, & quasi alia ex occasione eos instruere non desistat. Nam de Constantinopolitana ecclesiâ, quod dicitur, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subjectam? Quod, & piissimus Dominus Imperator, & frater noster eisdem civitatis episcopus, assidue profitentur: tamen, si quid boni, vel ipsa, vel altera ecclesiâ habet, ego, & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim, qui in eo se primum existimat, ut bona quæ viderit, discere contemnat.

Ante hospitalitatis Gregorius in ipso etiam patriarchio permanit, ut exceptis his, quos tam per diversas regiones, quam Romæ quoque Longobardorum perfidia gladios fugientes, ecclesiastica stipe misericorditer nutrebat, ad mensam suam quotidie peregrinos quoslibet invitaret. Inter quos, die quadam, unus accessit, in cujus manibus dum ipse ex humilitatis ministerio aquam fundere vellet, conversus urcum accepit: sed repente eum, in ejus manibus aquam fundere voluerat, non invenit. Cumque hoc factum secum ipse miraretur, eadem nocte Dominus ei per visionem dixit: Cæteris diebus me in membris meis, hesternam autem diem me in memetipso suscepisti.

XXII.

Alio quoque tempore, idem Gregorius, juxta consuetudinem suam, præcepit Sacellario, ut duodecim peregrinos ad ptandum invitaret. Qui pergens iusta complevit, eoque ad mensam pariter ordinavit. Dum autem simul discumbent, intuens Papa tredecim numeravit: & accessit Sacellario, cur contra iussionem suam tertium decimum invitare præsumpsit, inquisivit. Ille obstupescens, convivantes peregrinos curiosus numeravit, & duodecim solos inveniens, veluti securus respondit: Crede mihi, honorabilis pater, non sunt nisi duodecim, sicut ipse iussisti. Ergo dum convictus sapius duodecim identidem numeraret, ac tertium decimum, quem solus Papa videre poterat, non videret: animadvertit spirituales pater Gregorius virum propius discumbentem vultus crebro convertere, & nunc adolescentem, nunc verò vetulum veneranda quadam canicie simulare. Finito convivio, duodecim quidem abire permisit: tertium decimum verò manu suscipiens, in cubiculum suum indixit, vehementer adjurans, ut ei se nomenque suum simpliciter podere dignaretur. Qui respondens dixit: Et cur interrogas de nomine meo, quod est mirabile? Verumtamen scito memoria recognoscens, quia ego sum naufragus ille, qui quondam veni ad te, quando scribebas in cella monasterij tui ad clivum Scamii, cui dedisti duodecim numismata, & argenteam scutellam, quam tibi miserat cum infusis leguminibus beata Silvia mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitum, quia ab illo die, quo mihi hæc hilari animo tribuisti, destinavit te Dominus fieri præulem sanctæ suæ Ecclesiæ, pro qua & proprium sanguinem fudit, & esse te successorem atque Vicarium Apostolorum principis Petri, cujus & virtutem imitatus es cum substantiam offerentium divideret, prout cuique opus erat. Hæc audiens Gregorius dixit: Et tu quomodo nosti, quod tunc me Dominus prælesse sanctæ Ecclesiæ suæ destinavit? At ille, inquit, quoniam ego Angelus ejus sum, & tunc ab eo ad tuum inquirendum propositum destinatus. Tunc Gregorius, quia nondum manifestè viderat Angelum, profus expavit: sibi hunc taliter dicentem audivit: Ne timeas, neque formides: ecce enim misit me Dominus, ut sim tibi custos, quamdiu fueris in isto mortali sæculo: quatenus quamcumque rem petieris, per me apud eum fiducialiter valeas impetrare. Illic Gregorius in faciem suam corruit, dicens: Si propter pusillum meæ parvitatis munusculum tanta mihi retribuit omnipotentissimus Dominus, ut & Pontificem me sanctæ suæ Ecclesiæ faceret, & custodem mihi suum Angelum deputaret: quanta putem mihi restituere, si in præceptis ejus totis viribus permanens, plura studuero de pluribus erogare?

XXIII.

Stationes per basilicas, vel beatorum martyrum cœmeteria secundum quod hæcenus plebs Romana quasi eo vivente certatim discurrebat, sollicitus ordinavit: per quas, & ipse simul discurrens, dum adhuc eloqui prævaleret, viginti hominibus Evangelij coram Ecclesia diverso tempore declamavit: reliquas verò ejusdem muneris dictavit quidem, sed lassescente stomacho languore continuo, aliis pronuncandas commisit.

- XXIV. Igitur incipiens tantum largior esse decollato temporali comodo, quantum certior de recipiendo premio sempiterno, cunctorum patrimoniorum prædiorumque reditus ex Gelasiano polyptico, cuius nimirum studiosissimus videbatur pedissequus adaravit, eorumque pensionibus in auro argentoque collatis omnibus ordinibus ecclesiasticis, vel palatinis, monasteriis, ecclesiis, cœmeteriis, diaconiis, xenodochiis urbanis, vel suburbanis, quot solidi singulis quater in anno distribuerentur, Pascha scilicet, natali Apostolorum, natali sancti Andree, natalitioque suo per polypticum, quo hæcenus erogatur, indixit.
- XXV. Extra quos primo Dominica resurrectionis diluculo in basilica quondam doctissimi Papæ Viglij, iuxta quam consuetudinaliter habitabat, ad impertendum pacis osculum rediens, cunctis episcopis, presbyteris, diaconibus, aliisque axiomatis aureos erogabat. Natalitio verò Apostolorum vel suo, mixtos solidos offerens, peregrina nihilominus vestimenta donabat.
- XXVI. Omnibus omnino Kalendis, pauperibus generaliter eadem species, quæ congeriebantur, ex rebus erogabat: & suo tempore frumentum, suo vinum, suo caseum, suo legumen, suo lardum, suo manducabilia animalia, suo pisces, vel oleum patrifamilias Domini discretissime dividebat. Pigmenta verò, aliaque delicatiora commercia primoribus honorabiliter offerebat, ita ut nihil aliud, quàm communia quædam horrea, communis putaretur ecclesia.
- XXVII. Tribus millibus ancillis Dei, quas Græci monastrias vocant, quindecim libras auri pro lectissimis dedit, eisque pro quotidianis stipendiis octoginta libras annualiter concesserat. De quibus Theodorus patricius scribens; Harum, inquit talis vita est, atque in tantum lacrymis, & absentia districta, ut credamus, quia si ipsæ non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset.
- XXVIII. Quotidianis quibusque diebus per omnium regionum viocos, vel compita infirmis, seu qualibet corporis parte debilibus, certa stipendia per constitutos veredarios emittebat. Vescandionibus verò, antequam ipse cibum caperet, à mensa sua benedictionis Apostolicæ, ostiatum dirigere curabat scutellam, ita, ut neminem profusus exciperet misericordissimi benevolentia provisoris, quem ad fidem traxerat omnipotentis creatoris.
- XXIX. Horum dum quendam pauperem in angustiis andronarum recessibus à vespillionibus inveniit mortuum contigisset, æstimans eum stipis inopia perisse, ita per aliquot dies ut dicitur à Missarum celebratione vacando, tristatus est, tantquam si eum propriis manibus, quod dictum nefas est, percussisset.
- XXX. Extat usque hodie in sacratissimo Lateranensis palatii serinio hujus confectum temporibus chartaceum prægrandæ volumen, in quo communis sexus cunctarum ætatum ac professionum nomina tam Romæ, quàm per suburbana, civitatesque vicinas, necnon longinquas maritimas urbes degentium cum suis cognominibus, temporibus, & remunerationibus expressius continentur. Quorum summam, ne videlicet fastiditus transfiliat, ego transferre diffugio: meique lectoris oculum ad illius venerandi serinij plenitudinem, cuius ipse penè in cunctis auctoritatem, Papa largiente, secutus sum, transmittit.
- XXXI. Præterea cum Arianorum basilica in regione urbis hujus, quæ Suburra dicitur, clausa usque Gregorij pontificatus tempora remansisset, placuit ei, ut in sede catholica, introductis illuc beati Sebastiani, & sanctæ Agathæ martyrum reliquiis, dedicari debuisset, quod factum est. Nam cum magna populi multitudine Gregorius laudes canendo perveniens, basilicam præfatam ingressus est. Cumque venerabilis Pontifex jam Missarum solemniam celebraret, ac propter ejusdem loci angustias, populi se turba comprimerent, quidam ex his, qui extra sacrarium stabant, porcum subito inter suos pedes huc, & illuc discurrere senserunt. Quam dum unusquisque sentiret, & juxta se stantibus indicaret, idem porcus ecclesiæ januas perit, & omnes, per quos transit, in admirationem convertit: sed videri nil potuit, quamvis sentiri potuisset. Quod idcirco divina pietas ostendit, ut cunctis patefceret, quia veniente cum reliquiis sanctorum Gregorio, de loco eodem immundus habitator exiret.
- XXXII. Peracta igitur Missarum celebratione, Papa cum plebe recessit: sed adhuc nocte eadem magnus in ejusdem ecclesiæ tectis strepitus factus est, ac si in ea aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte gravior sonitus excrevit, cum subito tantus terror insonuit, ac si omnis ecclesia illa à fundamentis fuisset everfa: & protinus recessit, ac nulla illic ulterris inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum, quem fecit, innotuit, à loco, quem diu tenuerat, quod per invocationem Gregorij coactus exibat. Post paucos verò dies in magna serenitate æris, super altare ejusdem ecclesiæ nubes calitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque ecclesiam tanto terrore, ac suavitate odoris implevit, ut, parentibus januis, nullus illic profunderet intrare: & sacerdotes atque custodes, vel hi, qui ad celebranda Missarum solemniam venerant, & rem videbant, ingredi minime poterant, & suavitatem mirifici odoris trahabant. Die

verò alia in ea lampades sine lumine sunt accensæ. Post paucos iterum dies cum expletis Missarum solemnibus, extinctis lampadibus, custos ex eadem ecclesia egressus fuisset, post paululum intravit, & lampades quas extinxerat, lucentes reperit: quas negligenter extinxisse se credidit, atque eas jam sollicitus extinxit, qui extens, ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades, quas extinxerat, invenit: ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret, quia per beatum Gregorium locus ille de tenebris ad lucem venisset.

Sed cum Gregorius pro convertendis Anglis Saxonibus, quemadmodum in monachatu suo propoſuerat, assiduis cogitationum fluctibus urgeretur, mox ubi Ecclesiæ statu composito, quartum sui pontificatus annum intravit, Augustinum cum aliis domus suæ monasterij monachis in Britanniam evangelizandi gratia destinavit. Quæ susceptæ peregrinationis, post dies aliquot, inerti tædio prægravati, redire domum potius, quàm barbarem, feram, incredulamque gentem, cuius ne linguam quidem intelligerent, adire decreverunt. Nec mora, Augustinum, quem eis episcopum consecrandum, si ab Anglis exciperentur, indixerat, Romam remittunt, summum præfulem deprecantes, ut tam laboriosam, tam incertam, tamque periculosam peregrinationem sibi nuper impostam removeret, & ad suos reverti permitteret. Quibus ille rescripsit, dicens:

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, servis Domini nostri Jesu Christi. Quia melius fuerat bona non incipere, quàm ab his, quæ cœpta sunt, cogitatione retrorsum redire: summo studio, dilectissimi filij, oportet, ut opus bonum, quod cœpistis, auxiliante Domino, compleatis. Nec labor vos ergo itineris, nec maledictorum hominum lingue deterrat: sed omni infantia, omni quæ fervore, quæ inchoastis, Deo auctore, peragite, scientes, quod laborem magnum major æternæ retributionis gloria consequetur. Revertenti autem Augustino propoſito vestro, quem & abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedite, scientes, vestris animabus per omnia profuturum, quicquid à vobis fuerit in ejus admonitione completum. Omnipotens Deus suâ vos gratiâ protegat, & nostri laboris fructum in æterna me patria videre concedat: quatenus & si vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inveniar, quia laborare scilicet volo.

His exhortationibus Augustinus cum fratribus roboratus, per Æthetij Arelatenis vatis, perque aliorum episcoporum Gallie, regumque quibus eos plurimum parer propriis litteris commendarat, hospitia, Britanniam petiit, & ad Edelbertum regem Cantuariorum veniens, Dei cooperante gratia, non solum licentiam prædicandi, verumetiam vicus & mansiones in civitate Douvrensi, quæ erat regni ejus metropolis, facile impetravit. Ad quam Augustinus cum sociis prælata cruce, seu Salvatoris imagine, appropinquans cecinit dicens: Deprecamur te Domine in omni misericordia tua, ut auferatur furor tuus, iraque tua à civitate ista, & à domo sancta tua, quoniam peccavimus. Prædicantibus autem eis, & in nomine Jesu miracula facientibus, crediderunt multi, & baptizati sunt, mirantes innocentis vite simplicitatem, completentisque dulcedinem celestis doctrinæ.

Quapropter Augustinus Arelas venit, & secundum Gregorij iussuonem ab Ætherio episcopo consecratus, in Britanniam remeavit: illicoque per Laurentium presbyterum, & Petrum Monachum Papæ Gregorio conventionem gentis Anglorum, seque consecratum innotuit, suggerens, ut sibi mitteret plurimos verbi ministros, eo, quod mensem quidem multam haberet, operarios autem paucos.

Quibus relationibus Gregorius in Christo iustificatus, misit Augustino plurimos verbi ministros, in quibus præcipui erant, Mellitus, Justus, Paulinus, & Rufinianus: & per eos unversæ, quæ ad cultum erant Ecclesiæ necessaria, vasa videlicet sacra, & vestimenta altarium, ornamenta ecclesiastica, vestimenta clericalia, Apostolorum & multorum Sanctorum reliquiæ, & codices multos. Misit ei & pallium, jubens, ut sub metropoli sua Cantia duodecim Episcopos ordinaret, ad Lundoniam, & Eburacam singulos Episcopos mitteret, qui sub se duodecim nihilominus episcopos consecrantes, pallium ab apostolica sede perciperent, & post Augustini obitum ipse inter eos primus haberi debuisset, qui prius consecrari meruisset. Præcepto quoque, ut in Anglorum gente idolorum fana non destrueret, sed sanctificatis aquis respersa in basilicas dedicaret. Et quia solebant Saxones in sacrificio dæmonum boves multos occidere, iussit, ut in die dedicationis, vel natalitii sanctorum martyrum, quorum reliquiæ illic ponerentur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quæ ex fanis commutatae sunt, de ramis arborum facerent, & religiosis conviviis solemnitates debitas celebrarent. Et quia super quibusdam capitulis Augustinus eum interrogans, qualiter Episcopus cum suis conversari deberet, clencis, requisivit, doctor humillimus inter cetera sic rescripsit: Quia tua fraternitas monasterij regulis erudita, seorsum vivere non debet à clericis suis, in Ecclesia Anglorum, quæ nuper, auctore Deo, ad fidem convertita est, hæc debet conversationem instituire, quæ in

inirio

initio nascentis Ecclesie fuit patribus nostris, in quibus nullis eorum ex his, quae possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Cum una sit fides: cur super missarum celebratione, Gallicana ecclesia à Romana discordet. Augustino quaerenti, Gregorius ait: Novit ista fraternitas Romanae Ecclesiae consuetudinem, in qua sic meminit enutritam. Sed mihi placet, ut five in Romana, sive in qualibet ecclesia aliquid invenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, sollicitè eligas, & in Anglorum ecclesia, quae adhuc nova est ad fidem, institutione praecipua, quae de multis ecclesiis colligere potuisti, infundas. Non enim pro locis res, sed pro bonis rebus loca mandata sunt. Ex singulari ergo, quibusque ecclesiis, quae pia, quae religiosa, quae recta sunt, *elige: & haec quasi in vasculo collecta, apud Anglorum mentem in consuetudine deponere. Interrogas etiam, quomodo ea, quae fides de ecclesiis abstulerint reddere debeant: misissimus pater. Absit, inquit, ut Ecclesia cum augmento recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra vana requirere. Sanè requisitus ab eodem Augustino, usque ad quotam generationem fideles debeant copulari, Gregorius dispensatione sic rescripsit: Quaedam terrena lex in Romana republica permittit, ut five frater, & soror, seu duorum fratrum, germanorum, vel duorum sororum filius, & filia miscantur. Sed experimento didicimus ex tali conjugio sobolem non posse succrescere: & sacra lex prohibet cognationis turpitudinem revelare. Unde necesse est, ut jam tertia, vel quarta generatione generatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam in secunda, quam praediximus, omnimodo debet abstinere.

XXXVIII

Verum post multum temporis à Felice Messana Siciliae praefule, requisitus utrum Augustino scripsisset, ut Anglorum quarta generatione contracta matrimonia minime solverentur, humillimus pater Gregorius inter cetera talem reddidit rationem: Quod scripsi Augustino, Anglorum generis episcopo, alumno videlicet nostro, ut recorder, de sanguinis conjunctione, ipsi, & Anglorum genti, quae nuper ad fidem venerat, ne à bono, quod ceperat, metuendo auteriora recederet, specialiter, & non generaliter ceteris me scripsisse cognoscas. Unde, & militetis omnis Romana civitas existit. Nec ea intentione haec illi scriptis mandavi, ut postquam firma radice fuerint in fidelitati, si infra propriam consanguinitatem in ventu fuerint, non separentur: aut infra affinitatis lineam, id est, usque ad septimam generationem jungantur: sed adhuc illos neophytos existentes, scriptissime eos pius illicta docere, veritate, & verbis, ac exemplis instruere: & quae post de talibus egerint, rationabiliter ac fideliter excludere oportet. Nam iuxta Apostolum, qui ait: *Lac vobis potum dedi, non escam*: ista illis modo, non potestis, ut praefatum est, temporibus tenenda indulgimus: non bonum, quod infirma adhuc radice plantatum est, erueretur, sed ceptum aliquantulum firmaretur, & usque ad perfectionem custodiretur. Haec ergo idcirco pertingenda curavi, ut hi, qui occasione novae dispensationis illicita matrimonia contrahunt, eruditissimum Papam Gregorium non regulariter quartae generationis copulam consuleret, immo venialiter simulque temporaliter permisisse cognoscant. Cujus nimirum precibus Deus omnipotens tantam Augustino, ejusque sociis faciendorum signorum gratiam contulit: ut verbum vitae, quod ore praedicabant, signorum efficacia confirmarent. Unde factum est, ut paucis elabentibus annis, etiam ceteri Saxoniae reges ad Christi Domini fidem per discipulos ejus accederent.

XXXIX

De cujus gentis conversione, simulque miraculorum prodigiis, quae ibidem fiebant, ita Gregorius in libris memoratis perhibet, dicens: Ecce lingua Britanniae, quae nihil aliud noverat, quam barbarum fremere, jandudum in Dei laudibus Hebraea cepit verba sonare. Ecce quondam tumidus, jam sublevis sanctorum pedibus servit Oceanus: ejusque barbaros motus, quos terteni principes edomare ferreo nequiverant, hos, pro divina formidine, sacerdotum ora simplicibus verbis ligant: & qui catervas pugnantium infidelis nequaquam metuerat, jam nunc fidelis humilium linguas timet. Quia enim perceptis caelestibus verbis, clarescentibus quoque miraculis, virtus ei divinae cognitionis infunditur, ejusdem divinitatis terrore refrenatur; ut pravè agere metuat, ac toris desideris ad aeternitatis gratiam pervenire concupiscat. Eulogio quoque, Patriarchae Alexandino, de doctrina suae ecclesiae, conversione haereticorum, concordiaque fidelium plausibiliter referentis, Gregorius ita rescripsit: Quoniam in bonis, quae agitis, scio quod & aliis congaudetis, vestra quoque grati vicem reddo: quia dum gens Anglorum in mundi angulo posita, in cultu lignorum, ac lapidum perfida nunc usque remaneret, ex vestra mihi orationis adjutorio placuit, ut ad eam monasterij mei monachum in praedicationem transmittente, Deo auctore, debuissent: qui data à me licentia à Germaniarum episcopo episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad praedictam gentem in finem mundi perductus est. Et jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt, quia tantis miraculis, vel ipse, vel hi, qui cum eo transmissi sunt, in gente eadem coru-

S. Greg. Tom. I.

* al. eligas.
* al. vertas

* al. certissime

i. Cor. 3.

* al. eratis exsultaretur.

* al. telefonare

A sciant, ut Apostolorum virtutes in signis, quae exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem dominicae nati- vitatis, quae prima indictione transacta est, plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiati sunt fratre, & coepi- copo nostro baptizati. Quod idcirco narraui, ut cognosca- tis, quod in Alexandino populo loquendo, & quod in mundi finibus agitis orando. Vestra enim orationes sunt in loco, ubi non estis, quarum operationes sanctae monstrantur in eo loco, ubi estis.

XI.

Nihilominus eidem Augustino super eisdem miraculis inter alia scribit, inquit: Scio, quia omnipotens Deus per dilectionem tuam ingentem, quam eligi voluit, magna miracula ostendit. Unde necesse est, ut de eodem dono caelesti, & timendo gaudeas, & gaudento pertimescas: gaudeas, videlicet, quia Anglorum anima per exteriora miracula ad interiorum gratiam pertrahuntur: pertimescas vero, ne inter signa, quae sunt, infirmus animus in sui praesumptione se elevet, ut unde foras per honorem tollitur, inde per inane gloriam intus cadat, &c.

* al. de jicia- tur

B Quae autem de Gregorij miraculis penes eandem Anglorum ecclesias vulgò leguntur, omitteunda non arbitror, ne studiosi lectoris animus, aut defraudasse se pertinaciter, aut negligenter praeterisse me cognitionem congruam suspicetur. Matrona quaedam beato Gregorio per stationes publicas Missarum solemnia celebranti, solitas oblationes obtulerat. Cui post mysteria traditurus cum diceret: Corpus Domini nostri Jesu Christi conservet animam tuam: lasciva subrisit. Ille continuo dexteram ab ejus ore convertens, partem illam Domini corporis super altare deposuit. Expletis vero Missarum solemnibus, matronam coram populo inquisivit, quamobrem corpus Dominicum sumptura ridere praesumpserit. At illa diu mussitans, tandem prorupit, quia panem, inquit, quem propriis manibus me fecisse cognoveram, tu corpus Dominicum perhibebas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris cum tota plebe se in orationem proficiavit: & post paululum surgens, particulam panis, quam super altare posuerat, carnem factam reperit: quam coram cunctis incredulae matris demonstrans, ad credulitatis gratiam tam illam revocare potuit, quam totum populum confirmare curavit. Rursus itaque in orationem cum eisdem proficiatus, carnis frustum in panis primordia reformavit.

XII.

XIII.

* al. susce- ptura

XIIII.

C Alio quoque tempore vir Dei Gregorius, miraculum pene huic simile perpetravit. Nam cum petentibus quibusdam occidentalibus per Legatos, in singulis pyxidibus sub nominibus petitorum martyrum, brandeum solito more concludens, desuper sigillasset, Legatis largitus est. Illi susceptas reliquias veneratione congrua deferentes, postquam quaedam itineris miliaria consumplerunt, stulte se tantum viaticum consecisse murmurare ceperunt, si ne ciant utrum sanctorum ossa, an magis carnes à Romano Pontifice susceperint. Itaque communi consilio, remoto pontificali signaculo, referatisque pyxidibus, particulas brandei repererunt. Mox ad urbis incenia cum furore nimio revertentes, per Archidiaconum à Gregorio delinolos fuisse, ut pro reliquiis vilem pannum susciperent, flebiliter querebantur, dicentes dominos suos pulcherrimis palliis abrodare, ac per hoc Romanorum viribus brandeis non egere. Fortè tunc Gregorius Missarum solemnia celebrabat. Quibus expletis, ab eisdem Legatis brandeum coram cunctis recipiens, super altare composuit: seque cum omnibus in orationem dedit, ut Deus omnipotens utrum, quod à liminibus Apostolorum de more transmissum est, pro reliquiis martyrum venerari deberet, quantocivis indicaret. Unde ad orationem surgens, incredulos Legatos propius altare fecit. Cultellum petiit: more sanctissimi Papae Leonis, brandeum pupugit: de cujus punctationibus sanguis protinus emanavit. Quo miraculo tam Legati confusi, quam omnes, qui aderant, tremefacti, jussu Gregorij cum eo terrae prostrati sunt, nec ante ab oratione cellaverunt, quam cuncta brandeorum foramina divinitus clauderentur.

* al. praecipit

XLV.

D Quidam praeterea divitum Romanorum relicta conjugè, fuerat à Romano Pontifice communionem privatus. Quod ille molestissime ferens, & auctoritatem tanti Pontificis evacuare non praevalens, magorum suffragia requisivit. Qui magnis muneribus persuasi, posse se suis carminibus agere, ut immisso daemone tam diu caballus Pontificis vexaretur, quousque cum sessoro suo periclitaretur, fiducialiter promiserunt. Hac incestus iudex pollicitatione latus, magos juxta viam, qua Pontifex ad stationem profecturus erat, in edito stare permisit, ut videre transcentes, non videri à transstantibus possent. Cumque magi ex planetarum mappulato: unque processionebus magnum Pontificem cognovissent, immisso daemone tam fortiter ejus equum vexari fecerunt, ut nunquam à sessoro, sive à stratoribus teneri posse putaretur. Tunc Gregorius, revelante Spiritu sancto, daemoniacam immisionem cognoscens, sancto crucis signo, tam caballum à praesentis rabie liberavit, quam maleficos ex latente culmine jubens deponere perpetua caecitate multavit. Quos reatum suum suggestionem incesti iudicis consentes, ac post multum temporis ad sacri baptismatis gratiam venientes, luminibus qui-

* al. videntur

* al. summissio- nem
* al. signacula

C

*al. nutrizi XLIV.

dem, ne magica relegerent, reddere noluit; eos tamen ecclesiastica sipe * nutrire præcepit.

Legitur etiam penes eadem Anglorum ecclesias, quod Gregorius per forum Trajani, quod ipse quondam pulcherrimis adificiis venustat, procedens, iudicij eius, quo viduam consolatus fuerat, recordatus atque miratus sit; quod scilicet, sicut à prioribus traditus, ita se habet. Quodam tempore Trajano ad imminens belli prociuctum festinanti vehementissimè, vidua quædam processit flebiliter dicens: Filius meus innocens, te regnante, peremptus est: obsecro, ut quia eum mihi reddere non vales, sanguinem eius legaliter vindicare digneris. Cumque Trajanus, si sanus revertetur à prælio, hunc se vindicaturum per omnia responderet, vidua dixit: Si tu in prælio mortuus fueris, quis mihi præstabit? Trajanus * dixit: Ille qui post me imperabit. Vidua dixit: Et tibi quid prodierit, si alter mihi iustitiam fecerit? Trajanus respondit: Utique nihil. Et vidua: Nonne, inquit, melius tibi est, ut tu mihi iustitiam facias, & tu pro hoc mercedem tuam recipias, quam alteri hanc transmittas? Tunc Trajanus ratione pariter, pietateque commotus, equo descendit, nec ante discessit, quam iudicium viduæ per semet imminens profigaret. Huius ergo mansuetudinem iudicis asserunt Gregorium recordatum ad sancti Petri Apostoli basilicam pervenisse: ibique tam diu super errore tam clementissimi principis deservisse, quousque responsum sequenti nocte cepisset, se pro Trajano fuisse auditum, tantum pro nullo utretis pagano precibus effunderet. Sed cum de superioribus miraculis Romanorum sit nemo, qui dubitet, de hoc, quod apud Saxones legitur, huius precibus Trajani animam ab inferni cruciatibus liberatam, ob id vel maxime dubitari videtur, quod tantus doctor nequaquam presumere: pro pagano proflus orare, qui quarto Dialogorum suorum libro docuerit, eandem causam esse, cur non orerit à sanctis in futuro iudicio pro peccatoribus aeterno igne damnatis, quæ punc etiam causa est, ut non orent sancti homines pro hominibus infidelibus impiisque defunctis: non advertentes, quia non legitur pro Trajano Gregorium exorasse, sed tantum flevisse. Sic enim cum non orarent Gregorium, plangendo potuit exaudiri, sicuti Moyses cum dolendo taceret, potuit clamasse videri: cui Dominus tacenti labijs: Quid clamas, inquit, ad me? Nimirum Deus omnipotens corda renefque scrutatur, & frequenter ea miseris concedit, quæ homo quamvis, ut carnalis desideret, ea tamen petere non presumit. Unde Psalmista: *Desiderium pauperum exaudivit, Dominus: & desideria cordis eorum audivit auris tua.* Et notandum, quia non legitur Gregorij precibus Trajani anima ab inferno liberata, & in paradiso reposita: quod omnino incredibile videtur propter illud, quod scriptum est: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum celorum:* sed simpliciter dicitur, ab inferni solummodo cruciatibus liberata. Quod videlicet potest videri credible, quippe cum ita valeat anima in inferno consistere, & inferni cruciatibus per Dei misericordiam non sentire, sicuti unus gehennæ ignis valet omnes peccatores pariter detinere, sic per Dei iustitiam cunctos non valet equaliter exurere. Nam unicuique quantum meruit culpa, iusto Dei iudicio tantum sentietur & poena.

XLV. Ex Frato spirituali cap. 192.

*al. obolum *al. captulam

*al. vadens

*al. fui

Nihilominus ex libro, qui à Græcis *Λεγιών* dicitur, à Latinis verò intelligitur campus, vel pratum, præceptor meus inter alia toto orbe iam diffamata miracula interpretatus est, mihi scribens: Enarravit nobis presbyter nomine Petrus de sancto Gregorio Papa Romano: Illinc enim erat reverendissimus hic presbyter. Is, inquit, effectus Papa, ædificavit monasterium virorum magnam, & dedit mandatum, ut nullus monachorum proprium aliquid haberet usque ad unum *obulum. Frater ergo de monasterio habebat fratrem sæcularem, & postulavit eum, dicens: * Calulam non habeo: sed fac charitatem: eme mihi. Dicit ei sæcularis frater: Ecce tria numismata suscipiens, compara, qualis tibi placet. Acceptis itaque monachus tribus numismatibus habet ea apud se. Alius autem frater videns eum habentem tria numismata, pergens nunciavit abbati. Abbas vero * audiens, retulit beatissimo Papæ. Beatissimus autem Gregorius dicens hoc ab abbate, segregavit eum à communione, tanquam eum qui solvaret regulam monasterij. Igitur post modicum temporis moritur frater segregatus, nesciente Papa. Post duos ergo aut tres dies pergens abbas nunciavit ei, quia frater requievit. In hoc itaque non mediocriter tristatus est, quia antequam exiret de hac vita, non solvit eum ab excommunicationis epitimio: & scribens orationem in pictatio, dedit uni diaconorum suorum, iubens ei ire, & super fratrem legi eam. Erat autem oratio solvens ab excommunicatione defuncti. Vadit ergo diaconus, sicut præceptum ei fuerat, & super tumulum fratris legit psalterium, habens orationem. Et ipsa nocte vidit abbas fratrem illum defunctum, & dixit ei: Non es mortuus frater? Ille respondit, etiam. Et iterum interrogavit eum abbas: Ubi eras usque hodie? Respondit frater: Verè Domine in custodia, & usque heri non sum absolutus. Notum itaque factum est omnibus, quia in hora, qua diaconus orationem dixit super sepulcrum, in

A ea hora absolutus est ab excommunicatione, & liberata est à damnatione anima eius.

Igitur Gregorius non solum Saxones in propriis sedibus commanentes Christo Domino dedicavit, verum etiam pueros eorum per exteras regiones diffusos, suis preteris comparans annualiter, ad cognitionem fidei deducebat. Unde Candidum presbyterum commoanet dicens: Pergens, se auxiliante Domino Deo nostro Jesu Christo, ad patrimonium, quod est in Gallis gubernandum, volumus, ut dilectio tua ex solidis, quos accepit, vestimenta pauperum, vel pueros Anglos, qui sunt ab annis decem & septem, vel decem & octo, in monasterijs dati ut Deo proficiant, comparent; quatenus solidi Galliarum, qui in terra nostra expendi non possunt, apud locum proprium utiliter expendantur. Si quid verò de pecuniis redediturum, quæ dicuntur ablatæ, recipere poteris; ex his quoque vestimenta pauperum comparate te volumus: vel, si sicut præfati sumus, pueros, qui in omnipotens Dei servitio proficiant. Sed quia pagani sunt, qui illic inveniri possunt, volo, ut cum eis presbyter transmittatur, ne quid ægritudinis contingat in via: ut quos mortuos conspexerit, debeat baptizare.

Sardinia quoque rusticos mitissimus rector Gregorius in errore * venustissimo ad eo permanere, condidit, ut Januarius Caralitanum episcopum pro negligens increpando, inter cætera scribat: Accidit aliud valde legendum, quia ipsos rusticos, quos habet Ecclesia, nunc usque in infidelitate remanere negligentia fraternitatis vestre permisit. Et quid vos admonere, ut ad Dominum extraneos adducatis, qui vestros ab infidelitate negligit corrigere? Unde necesse est vos per omnia in eorum conversione vigilare. Nam si cuiuslibet episcopi in Sardinia insula pagani rusticum invenire potueris, in eodem episcopo fortiter dicabo. Jam verò si rusticus tantum fuerit perfidiae & oblationis inventus, ut ad Dominum venire minime consentiat, tanto pensiois onere gravandus est, ut ipsa exactionis suæ poena compellatur ad rectitudinem festinare.

Quod cum Gregorius fructuosè simulque salubriter in Sardinia rusticos processisse cognosceret, etiam in Judæos parimoniorum suorum rusticos non dissimiliter est conatus extendere. Unde Cypriano Diacono scribit, dicens: Pervenit ad me esse Hebræos in possessionibus * nostris, qui converti ad Deum nullatenus volunt. Sed videtur mihi, ut per omnes possessiones, in quibus ipsi Hebræi esse noscuntur, epistolas transmittere debeas, eis ex me specialiter promittens, quod quicumque ad verum Dominum Deum nostrum Jesum Christum ex eis conversus fuerit, onus possessionis eius ex aliqua parte imminuerit. Quod ita quoque fieri volo, ut si quis ex eis conversus fuerit, si solidi pensionem habet, tremissis ei relaxari debeat: si tres, vel quatuor, unus solidus relaxetur: si quid amplius, jam ex juxta eundem modum debet relaxatio fieri, vel certè juxta, quod dilectio tua * prævidet: ut & ei, qui convertitur, onus releveur, & ecclesiastica utilitas non gravi dispendio prematur. Nec hoc inviditer facimus, si pro levandis pensionum oneribus eos ad Christi gratiam perducimus: quia & si ipsi minus fideliter veniunt, hi tamen, qui de eis nati fuerint, jam fideles baptizantur. Aut ipsos ergo, aut filios eorum * lucrifiamus, & idè non est grave quidquid de pensione pro Christo dimittimus.

Enimverò tam levigationibus datonum, quam promissionibus regi celorum Judæi per diversa loca redire ad Christum, quem patres eorum negaverant * venire coeperunt. Quibus cum salure animæ vestimenta quoque baptizandis habilia conferebat. Unde Fantino Defensori Domina inquit, Abbatissa monasterij sancti Stephani, quod in Agrigentino est territorio constitutum, indicante, comperimus multos Judæorum ad Christianam fidem, divina gratia inspirante, velle converti: sed esse necessarium, ut aliquis illorum ex nostro mandato debeat proficisci. Proinde huius auctoritatis tenore precipimus, ut omni excusatione sumota, ad prædictum locum peregrine, & desiderium eorum tuis, Deo propitio, adhortationibus adjuvare festines. Qui tuis tamen: si longum, vel triste videtur solemnitatem sustinere Paschalem, & eos non aut baptisma festinare cognoscis; ne, quod ablit, longa dilatio eorum retro possit animos revocare, cum episcopo loci ipsius loquere, ut poenitentia ac abstinentia quadraginta dierum indicta, aut die Dominico, aut si celebrantia festivitatis fortassis occurrerit, eos, omnipotentis Dei misericordia protegente, baptizet; quia & temporis qualitas propter eam, quæ libere imminet, * damnationem impellit, ut desideria eorum nulla debeant dilatione differri. Quocumque vero ex eis pauperes, & ad vestem sibi emendam non sufficere possent cognosces, te eis vestem, quam ad baptismum habeant, comparare volumus ac præbere: in quibus pretium, quod dederas, tuis novis rationibus imputandum. Si verò sanctum Pascha elegerint expectare iterum cum episcopo loquere, ut modo quidem catechumeni sunt, atque ad eos frequenter accedat, geratque sollicitudinem, & animos eorum * admonitione suæ adhortationibus accendat: ut quantum, quæ expectaretur, est * longa festivitas, tanto se præparet, & eam desiderio ferventi debeant sustinere. Item Petro, &

XLVI.

Reg. 1. 5. ep. 10.

XLVII.

Reg. 1. 3. ep. 26.

XLVIII.

Reg. 1. 4. ep. 6.

*al. veltis

*al. prævidet

*al. lucta-

bimur

XLIX.

*al. non le-

giur redire

*al. veniens

tem

Reg. 1. 7.

ind. 10. ep. 24.

*al. cladem

*al. admo-

nitionibus

accendat.

*al. clongat

tur

*al. prepara-

re

Episcopo Corfica, inter alia: Transmissimus, ait, fratrem tuum quinquaginta solidos ad vestimenta eorum, qui baptizandi sunt, comparanda.

Nihilominus pro Arianorum parvulis fidei catholicae faciendis, Gregorius pastoralis curae sollicitudinem prorsus extendit. Quapropter universis Episcopis Italiae scribens, ait: Quoniam nefandissimus Auaritiam in hac, quae nuper expleta est, Paschali festiuitate, Longobardorum filios in fide catholica baptizari prohibuit, pro qua culpa cum divina maiestas extinxit, ut solemnitatem Paschae ulterius non videret: vestram fraternitatem decet cunctos per loca vestra Longobardos admonere, ut quia ubique gravis mortalitas imminet, eisdem filios suos, in Ariana haeresi baptizatos, ad catholicam fidem concilient: quatenus iam super eos omnipotentis Dei placent. Item Proiectio, Episcopo Namienfi: Pervenit ad nos, peccatis imminuentibus, in civitate vestra Namienfi mortalitatem omnino grassari: quae res nos nimis addixit. Quamobrem salutantes fraternitatem vestram, instantissime suademus, ut à Longobardorum, sive Romanorum, qui in eodem loco degunt, admonitione, nulla ratione celsites, & maxime à gentium & haereticorum, ut ad veram rectamque fidem catholicam convertantur. Sic enim aur divina misericordia pro sua forsitan eis conversione, & in hac vita subveniet: aut si eos migrare contigerit, à suis, quod & magis optandum est, transeat facinoribus absoluti.

Igitur prudentissimus paterfamilias Christi Gregorius singulis diaconis, vel xenodochii viros idoneos deputavit: quos etiam, ut securius, immo sagacius in opere pietatis, ac misericordiae laborarent, huiusmodi privilegii muniendos esse decrevit. Licet eos, qui pia intentione sollicitudinis curam debilibus ac egenis impendunt, sua apud omnes valeat tueri devotio: melius tamen est, si pro quiete sua de his fuerint muniti, quae gesserint inde eis inquietudinis occasio, unde magis laudandi sunt, oriatur. Quia igitur ut vitam religiosam intentionis tue studio provocati, mensis pauperum exhibenda diaconae elegimus proponendum, ne qua tibi ex hac nascatur administratione dubietas, hac te munitione propeximus succedendum, constituentes, ut de hoc, quod ad mensas pauperum, vel diaconiae exhibitionem percepisti, sive subinde percipere erogandum, nulli unquam hominum quolibet modo, seu ingenio cogatis ponere rationem, vel aliquam debeas molestiam sustinere. Sed quia ita humanis te omnibus esse volumus rationibus absolutum, ut Deo nostro de his, quae tibi commissimus, rationem te novens positurum: hortamur, ut fides in te sinceritas vigeat, sit mens in rebus intentior, cura propensior, studium vigilantius, devotio clarior, exhibitio efficacior: quatenus dum divino intus auxilio hoc opus solemner impleveris, & illi pro quibus sollicitudinem geris, studij tui solatio utiliter consolentur: & tu mercedis tuae bonum in aeterna vita Redemptoris nostri gratia compensante recipias.

Haec quidem Gregorius intra, vel extra urbem studio pietatis exercuit: carerem Probrum religiosum abbatem cum multis pecuniis Hierosolymam destinavit: cuius instantia venerabile xenodochium constituit, & tam ibi, quam in monte Sina pene Arabiam, Dei famulis sub regimine Palladij constituit, quotidiani victus, & vestimentis copiam quamdiu vivere potuit, annuatim mittere procuravit.

Nihilominus per diversas provincias pro custodia sacrae religionis, rebulque pauperum strenue gubernandis, Ecclesiae suae viros industrios, rectores patrimoniorum ascivit. In quibus Cyprianum Diaconum patrimonij Siculi Pantaleonem notarium Syracusani, Fantium Defensorem Panormitani, Sergium Defensorem Calabritani, Romanum notarium Apuli, Benenarum Defensorem Samnitici, Anthemium Subdiaconum Neapolitani, Petrum Subdiaconum Campani, Candidum Defensorem Tusci, Urbicum Defensorem Sabini, Optatum Defensorem Nursini, Benedictum notarium Defensorem Carsolanum, Felicem Subdiaconum Apiae, Castorium cathularium Ravennatis, Callorium notarium Histriani, Antonium Subdiaconum Dalmatiani, Joannem notarium Illyrici, Symmachum Defensorem Sardiniae, Bonifacium notarium Corficani, Pantaleonem notarium Liguriae, Hieronymum Defensorem Alpium Cottiarum, Hilanum notarium Germanitiani, & Candidum Presbyterum Gallicani. Haec autem prudentissimus pater Gregorius, non solum in Romana, sed & per diversas ecclesias perpetuo observanda censebat. Unde Januario Caralitano Episcopo inter caetera scribit dicens: Indicatum est nobis, quod laicis quibusdam curam vestri patrimonij committentes, postmodum in rusticorum vestrorum depraedationibus, atque per hoc ex fatigationibus fuerint deprehensi, & reddere res quas indecenter retinent, habitas quasi suae ditionis, quippe vestra non suppositi curationi postponent, vobisque despiciant actuum suorum reddere rationem. Quod si ita est, districtè à vobis discuti convenit, atque inter eos, ecclesiaeque vestrae iustitiam causam examinari subtilius: ut quidquid in eis fuerit fraudis inventum, cum poena legibus statuta reddere compellantur. De caetero vero cavendum à fraternitate vestra est, ne saecularibus viris, atque non sub regula vestra degentibus, cuiuslibet res ecclesiae committantur, sed probatis de vestro officio clericis: in quibus sit

S. Greg. Tom. I.

quid reperiri poterit pravitate, ut in subditis emendare, quod illicite gestum fuerit, valeatis: * quo videlicet apud vos habitus sui officium magis commendat, quam excuset.

Singula ecclesiasticae iuris officia, singulis quibusque personis singulariter committi debere iubeat, alliens, quia sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita in Ecclesia corpore secundum veridicam Pauli sententiam, in uno eodemque spiritu, alij conferendum est hoc officium, alij committendum est illud: neque unquamlibet exercitate personae, uno tempore duarum rerum officia committenda sunt: quia si totum corpus oculus, tibi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diversa officia, & robur corporis servat, & pulchritudinem repraesentat: ita varietas personarum per diversa nihilominus officia distributa, & fortitudinem, & venustatem sanctae Dei Ecclesiae manifestat. Et sicut indecorum est, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio; ita nimirum noxium simulque turpissimum, si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa. Hinc est, quod quibusdam ambitiosis, sicut in suis literis, quas ego studio brevitate omisi, poterit inveniri, moderationis frana frequenter imposuit. Unde Anthemio Subdiacono pro Paschasio Episcopo, qui per semetipsum sibi maior domus, & vicecedimus permanebat, inter caetera praecipit, dicens: Volumus autem, ut frater noster Paschasius & vicecedimus sibi ordinet, & majorem domus: quatenus possit, vel hoc spiritibus supervenientibus, vel causis, quae eventum idoneus, & paratus existere. Si vero, vel negligentem eum prospicis, vel ea, quae dicimus, implere differenter: omnis clericus ejus adhiberi debet, ut communi consilio ipsi eligat, quorum personae ad ea, quae praediximus, valeant ordinari. Item Ravennatibus clericis, ad monasteriorum regimina importune tendentibus, restitit, Joanni Ravennati Episcopo scribens: Pervenit ad me, quod in ecclesia fraternitatis tuae aliqua loca dudum monasteriis consecrata, nunc habitacula clericorum, aut etiam laicorum facta sunt: dumque hi, qui sunt in ecclesiis, fingunt se religiose vivere, monasteriis praeponi appetunt, & per eorum vitam monasteria destruantur. Neque etenim potest, & ecclesiasticis obsequiis deservire, & in monachica regula ordinatè persistere: ut ipse distinctionem monasterij teneat, qui quotidie in ministerio ecclesiastico cogitur permanere. Proinde fraternitas tua hoc, quolibet in loco factum est, emendare festinet: quia ego nullo modo parior, ut loca sacra per clericorum ambitum destruantur. Item Mariniano Episcopo Ravennae: Dudum ad nos multorum relatione pervenerat, monasteria in Ravennae partibus constituta, omnino clericorum vestrorum dominio praegravari: ita ut occasione quasi regimini, ea quod dici grave est, velut in propria te possideant. Quibus non modicum condolentes decesserint vestro literas misimus, ut hoc emendare per omnia debuisset. Sed quoniam vita est termino citius occupatus: ne hoc onus monasterii remaneret, fraternitati vestrae eadem nos scripsisse recolimus. Et quia, ut competimus, in hujus rei hactenus correctione cessatum est, haec ad vos iterum praediximus scripta dirigere. Hortamur ergo, ut omni mora omnique exultatione summatim, ita monasteria ipsa ab ejusmodi studeatis gravamine relevare, quatenus nullatenus in eis clericis, vel hi, qui in sacro sunt ordine constituti, ob aliud habeant, nisi orandi tantummodo causa accedendi licentiam: aut si forte ad praegenda sacra Missarum fuerint invitati mysteria. Sed ne, vel pro cuiuslibet monachi, aut abbatis promotione, onus aliquod fortasse sustineant; studendum nobis est, ut si quisquam abbatum, aut monachorum ex quocumque monasterio ad clericatus officium, vel ordinem sacrum accesserit, non illic aliquam habeat, ut diximus, ulterius potestatem: ne monasteria hujusmodi occasionis velamine, ea, quae prohibemus, sustinere onerata compellantur. Haec itaque omnia vigilantia cura agenda: re jam secundo communita sanctitas vestra non differat: si post hoc negligentes vos esse, quod non credimus, sceleremus, aliter monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis sit, quia tantae necessitati servorum Dei congregationem amplius subjacere non patimur. Item Maximiano Episcopo Syracusano post aliqua: Presbyteros, Diaconos, caeterosque cuiuslibet ordinis clericos, qui in ecclesiis quoquo modo militant, abbas fieri per monasteria non permittas: sed aut omnia clericatus militia, monachis promoventur ordinibus, aut si in abbatis loco permanere decreverint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum unum ex his pro sui magnitudine diligenter, quis non possit eximplere ad utrumque judicetur idoneus: sicque invicem & ecclesiasticus ordo vitae monachicae, & ecclesiasticis utilitibus regula monachatus impediatur.

Qualiter sane Gregorius per procuratores ecclesiasticorum patrimoniorum, velut Argus quidam luminosissimus, per totius mundi latitudinem suae pastoralis sollicitudinis oculos circumtulit, non ab re forsitan duxerim perstringendum. Ait enim in epistola Anthemio Subdiacono: Discedenti tibi mandavimus, & postmodum praecipis discer-

* al. quos
* el. conve-
niat

LIV.
* al. singillatim
Ivo p. 6. c.
344.
Rom. 12. 6

Reg. lib. i.
ep. ii. ind.
12.

LIV.

Regi lib. 4
ep. 37.

* al. Patriarchia

* al. adducito

Reg. l. 1. ep. 23.

* al. Abordana domo

* al. præterea

* al. ut & hac

* al. latera

* al. Scapri

Reg. l. 1. ep. 63. ind. 9.

Reg. l. 1. ep. 18. ind. 9.

* al. Barumtanæ

* al. annuum quantum

* al. &

* al. pensitam

* al. rebus

* al. extiterint

Reg. l. 1. ep. 44.

* al. deest Filimaud

* al. conspeximus

* al. modia

* al. inibi nūciet moras

Reg. l. 2. ep. 55.

Reg. l. 5. ep. 4. ind. 14.

rentibus injunxille me memini, ut curam pauperum gerentes: & si quos illic egere cognoscere, scriptis recurrentibus indicaret: & vix de paucis hæc facere curasti. Volo autem, ut Domna * Patriarchia meæ, mox ut præsentem justificationem susceperis, offeras ad calcarium puerorum, solidos quadraginta & tritici modios quadringentos: Domna Palatina relicta Ubici solidos viginti, & tritici modios trecentos: Domna Viviana relicta Felicis solidos viginti, & tritici modios trecentos, qui omnes simul octoginta solidi in tuis rationibus imputentur. Summam vero pensionis sub festinatione * transmittite, & ad Paschalem diem, Domino auxiliante, occurrat. Item eidem: Insinuatum nobis est, ancillas Domini quasdam Nolana civitatis, in * Boritana domo commorantes, nimiam victus, vestitusque penuriam sustinere. Quibus ex præcepto Dei subvenire nos convenit, & in inopia eorum quantum possumus, donante Domino, sublevare. * Propterea experientia tua præsentem iussione mandavimus, * ut hac præsentem nona indictione quadraginta in auro eis solidos dare debeas: & deinceps succedentibus indictionibus annuos viginti solidos ministrare, qui tuis possint rationibus imputari. Præterea Paulino presbytero monasterij sancti Erasmi, quod in latere montis * Sorapiti situm est, sed, & duobus monachis in oratorio sancti Archangelii servientibus, quod in Iucullano castro, juxta sancti Petri basilicam esse dinoscitur, binos te tantummodo solidos dare præcipimus, qui & ipsi tuis rationibus imputentur. Ita ergo fac, ut impense mercedis tu quoque participium fortiaris. Item eidem: Si in proximorum necessitatibus, habita compassione, benigna mente concurrimus, nostris proculdubio petitionibus clementem Dominum reperiimus. Palatina siquidem illustris femina continua hospitalitate insinuavit, se plurimis necessitatibus subjacere. * Propterea experientia tua præsentem auctoritate præcipimus, ut ei pro sustentatione ejus annuos solidos triginta dare disponeretur, qui tuis possint postmodum rationibus imputari. Ita ergo fac, ut & tu bene ministrare mercedis commodum percipias, & nostra ad effectum præcepta perducas. Item Petro subdiacono: Insinuatum nobis est Matellum * Barumtanæ ecclesiam, ibidem in civitate Panormitana in monasterio sancti Adriani, in penitentiam deputati, non solum victus necessitatem pati, sed & nuditatis vim sustinere molestiam. Pro qua re necesse habemus strenuam iussione præsentem præcipere, ut ipsi pro victu ac vestimento, stratoque ad continentiam, pueroque ejus * annuam quantum profexeris satis esse, constituas: ut inopia nuditateque ejus tali providentia possint habere consultum, & ea quæ eidem viro deputaveris, tuis postmodum possint rationibus imputari. Ita ergo fac, ut & nostram iussione impleras: & tu quoque hoc ipsum bene disponendo, hac ipsa possis participari mercede. Item eidem: Monasterium sancti Archangelii, quod in Tropicis esse constitutum, indicante præsentium portatore, victus habere necessitatem didicimus. Ideoque experientia tua diligenter cognovit, * ut si ejusdem loci monachos bene se tractare cognoveris, in quibus eos necessitatem habere manifesta veritate patuerit, eis subvenire hac auctoritate suffultus, modis omnibus festinabis, sciturus tuis esse rationibus, quidquid nostra præceptione præberis, imputandum. Sed & terrulam ecclesie nostræ vicinam sibi, quam solidum unum & trecentos milles duos * pensitam asserunt, si ita est, libellari nomine ad summam tremisillis unius habere concedere. Studij ergo tui sit hæc omnia ita complere, si, sicut diximus, ejus monachi in Dei * servitio, sicut decet, soletes * persistenter. Item eidem: Divina præcepta nos admonent diligere proximos sicut nosmetipsos: & cum hac eos præcipiamur charitate diligere, quanto magis debemus his in subsidiis necessitatum carnalium subvenire, ut eorum angustias si non ex omnibus, saltem aliquibus sustentaculis sublevemus? Quoniam ergo filium * Filimoud viri dignissimi non solum amissione visus, sed etiam inopia victus egellatam pati * cognoscimus, necessarium duximus, in quantum possibilitas suppetit, ei præbere consultum. Propterea experientia tua præsentem iussione præcipimus, ut annis singulis viginti quatuor * modios tritici, fabæ quoque modios duodecim, & vini decimas viginti pro sustentatione vitæ debeas ministrare, quod tuis postmodum possit rationibus imputari. Ita ergo fac, ut præsentium latoi nullas de percipiendis Domini donis * moras sustineat, & tu in die Domini bene distentate mercedis possis participare inveniri. Item Gregorius Cypriano diacono: Cosmas ex variis periculis necessitatibus, multis se dicit debitis obligatum, ita ut pro eis à creditoribus suis suos dicat filios detineri. Quæ res, si ita est, nos omnino commovet. Quamobrem hortamur dilectionem tuam, ut quia de rebus pauperum dandis agitur, causam ejus cum subtilitate summa perquiras: & si inveneris eum prædictis debitis veraciter ita involutum, ut non sit substantia, unde possit hæc ipsa persolvere, prædictos creditores ejus videas, & propter recolligendos filios ejus, quanta cognoveris quantitate, componas. Et quia ipse, sicut dicit, non habet unde restimat, de rebus pauperum ex præsentem nostra auctoritate persolve: sciens, quidquid illic, te providente, datum fuerit, patrimoniij nostri pensionibus esse reputandum. Idem eidem: Zeno frater & coepiscopus

A pus nos, quosdam in civitate sua alimoniam necessitatem innotuit sustinere. Quibus quoniam, ut possibile est, aliquid desideramus ferre consultum, idcirco dilectionem tuam antedicto patri nostro mille modis tritici, aut si plus levare poterit, usque ad duo milia scriptis te dare præsentibus deputamus. Hortamur ergo, ut in his præbendis nullam moram, aut excusationem adducas: quatenus, dum tempus finit, & hinc cum Dei adjutorio sine periculo ad propria remeare, & citius necessitatem patientibus valeat subvenire. Item Gregorius Eusebio religioso abbati. Credat mihi charitas tua, quia valde contristatus sum de tristitia tua, & cetera. Propterea centum solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tue dari fecimus quos peto, ut absque injuria suscipias. Item Gregorius Candido Defensori: Necesse est patientibus pontificale convenit adesse subsidium. Pro * quo experientia tua præsentem auctoritate præcipimus, quatenus Albino privato luminibus, filio quondam Martini coloni, singulis annis duos tremisillis sine aliqua dilatione præstare non desinat: non dubitatur, fuis hoc sine dubio rationibus imputari. Item Gregorius Fantino Defensori: Lator præsentium Cosmas Syrus in negotio, quod agebat, debitum te contraxisse perhibuit: quod & multis aliis, & lacrymis ejus attestantibus verum esse credimus. Et quia centum quinquaginta solidos debebat, voluit, ut creditores illius cum eo aliquid pacifcerentur: quoniam, & lex habet, quod homo liber nullatenus pro debito teneatur, si res detulerit, quæ possint eidem debito addici. Creditores ergo suos, ut assent, ad octoginta solidos consentire possibile est. Sed quia multum est, ut à nil habente homine octoginta solidos petant: sextaginta tibi solidos per notarium tuum transmissimus, ut tu cum eisdem creditoribus subtiliter loquaris, & rationem reddas, quæ filium ejus quem tenere dicuntur, secundum leges tenere non possunt. Et si potest fieri, ad aliquid minus, quam nos dedimus, contentos descendant: & quidquid de eisdem sexaginta solidis remanserit, ipsi trade, ut cum filio suo exinde vivere valeat. Sine autem nil remanet, vel ad eandem debitum ejus summam incidere stude, ut possit sibi liberè postmodum laborare: hoc tamen solentæ age, ut, acceptis solidis, ei plenariam munitionem scripto conficiant. Item Gregorius Castorio Diacono, & chartulario Ravennæ, inter cetera: Valerianum monachum, quem emendatum in monasterio beati Joannis in Classe posito tradidisti, in eo enim monachum stano sine dubio volumus permanere. Præterea ne quæ necessitatem in expensis tua experientia patiaris de rediditibus sanctæ Romanæ Ecclesie, qui illic, te providente aggregati sunt, omnes expensas tuas te facere volumus: & si quid supererit, nobis cum veneris, deferat. Item Gregorius Romano Defensori: Divinorum nos admonent eloquia præceptorum, necessitatem patientibus Ecclesiasticis præbere subsidium. Quia ergo dilectissimus filius nos, Cyprianus Diaconus, Gaudiosum Defensorem sedis nostræ, qui Syracusis degere comprobatur, pauperatis assensu inopia constingit, idcirco experientia tua præsentem auctoritate mandamus, ut à præsentem secunda indictione sex solidos annis singulis ei dare non differas: ut & ille hujus remedij solatio potiarur, & tu quod dederis, tuis sine dubio noveris rationibus imputandum. Item Gregorius Libertino exprotrati: Quanta vos saculi hujus premat angustia, incognitum non habemus. Sed quia in summa tribulatione positus solus est * consolatio misericordie creatoris: in eum spem vestram ponite, ad ipsum vos tota mente convertite, qui & iuste quem vult, perterritis affligit, & confidentem in se misericorditer liberabit. Ipsi ergo gratias agite, & patienter quæcumque illata sunt sustinere. Nam recta mentis est, Deum non solum in prosperis benedicere, sed etiam in adversitatibus collaudare. In his igitur, quæ parimur, nullum contra Dominum murmur cordi vestro surripere: quia ad quid hoc creator nos, operetur, ignotum est. Forsitan enim, magnifice filii, aliquid illum in prosperis positus offendisti, unde te clementi amaritudine vult purgari. Et idcirco nec temporalis refrangat afflictio, nec rerum damnatio distrucit: quia si in adversis gratias referens, Deum tibi patientia feceris esse placabilem: & quæ amissa sunt multiplicata reddentur: & super hæc gaudia æterna præstantur. Peto autem ne injuriosum ducas, quod viginti annuos vestitus ad pueros vestros per Romanum Defensorem scriptis præberi: quia de beati Petri Apostoli rebus, quamvis parva sint, quæ offerantur, pro magna benedictione suscipienda sunt semper: quoniam & hic vobis majora valere impendere, & apud omnipotentem Deum beneficia æterna præstare. Item Gregorius Philippo Episcopo: Suscepi Epistolam dilectionis tue, in quibus mihi innotescere * curasti, quod vir venerabilis Andreas presbyter de hac luce migraverit. De cuius creptione gavissus sum, quia ad ea quæ semper expetit, gaudia æterna pervenit. De solidis vero, qui pro faciundo xenodochio à filio nostro Probo abbate Hierosolymis relicti sunt, hoc, quod deliberatum fuerat, ut fieri debuisset, immutare non potui, sed benedictionem parvulam sanctitati vestre quinquaginta solidos transmissi.

E Longum est, nimisque difficile, si elemosynarum ejus salutem hujusmodi prosequar actiones, hoc breviter assero, quia

Reg. l. 2. ep. 24. ind. 10.

Reg. l. 3. ep. 28.

* al. qua re

Reg. l. 3. ep. 43.

Reg. l. 4. ep. 24.

Reg. l. 7. ep. 38. ind. 2.

Reg. l. 8. ep. 31.

* al. consolatrix

Reg. l. 15. ep. 26.

* al. curavit

LVI.

Reg. l. 4. ep. 30. * al. Evangelia

& non petentibus ultra distribuit, & omnibus sibi petentibus hilariter ministravit. Unde Elias presbytero, & abbati provincie Ilaurie: Evangelia, inquit, sicut mandastis transmissimus, & post pauca. Solidos autem vobis voluimus pro necessitatibus cellae quinquaginta transmitti, quos multum esse existimantes, ex eis nobis decem donastis, ut quadraginta mitteremus. Sed ne forsitan, & hoc grave esset, alios * decem nobis ex eis adhuc dignati estis largiri. Sed quia vos valde in continentia vestra benignos invenimus: eidem benignitati vice simili respondentes, quinquaginta transmissimus. Et ne forsitan minus esset, alios decem superaddimus. Ne vero & hoc adhuc minus esset, alios duodecim jungi fecimus. In hoc autem cognoscimus charitatem vestram, quia de nobis ita praesumitis, sicut vos praesumere debetis.

LVII. * al. longo

Item eidem Juliano: Gloria vestra scripta suscipiens legenda latus aperui, sed tristis plebs replicavi. In eis quippe dicebatur, quod pudoris causa fuerit, mihi vos ea, quae dicenda erant, tempore * multo tacuisse. Et certum est, quia minus amatur, qui adhuc erubescit. Absque modo contristatus sum, quia me à vobis comperi minus, quam æstimaveram amari. In hoc autem valde me * contremisissis si recedis causas mihi assidue providendas studiose * non requiritis. Nec debet esse verendum, ei aliquid de elemosinis importune dicere, quem constat non suas, sed ad dispensandum res pauperum habere. De causis itaque mercedis, apud episcopum libere agere debuisti, etiam si meum animum qualis in amore vestro existere nesciretis. Postquam enim & nos omnino gloriam vestram diligimus, & dispensationis locum in rebus, sicut scitis, pauperum tenemus: vestra, fateor, verecundia valde accusabilis fuit. Quam ideo tot verbis increpando insequor, ut hanc à corde vestro funditus repellam: & in mercedis causas magnum solatium vestrae provisionis habeam. Monasterio itaque * nostro, quod à vobis in Catanensi urbe constitutum est, per Adrianum notarium, & rectorem patrimonii, semel præcepti pagina, decem annuos solidos dari deputavimus. Quos petimus sine iniuria suscipi, quia non hæc vobis nostra oblatio, sed sancti Petri Apolosolum principis benedictio offertur.

* al. contremisissis

* al. vestro

LVIII.

Sane, quia sunt nonnulli, qui ea quidem, quae habent tribuunt, sed aliena quae non habent rapere non desunt: & dum valde videri iunifici appetunt, violenter ab habentibus auferunt, quae quasi misericorditer non habentibus largiantur: duas hic Gregorij episcopi infero, quibus liberalitatis ejus innocentia mirabiliter doceatur. Ait enim in epistola Pantaleoni notario: Experientia tua, quod vel quale apud sacratissimum corpus beati Petri Apostoli iurandum præberit, memor est. Unde nos quoque securi discussionis ei causas in patrimonio partis Syracusanæ commisimus. Oportet ergo te fidem tuam, & ejusdem beati Petri Apostoli timorem semper ante oculos habere, utque ita agere, ut neque in presenti vita ab hominibus, neque ab omnipotenti Deo in extremo iudicio valeas reprehendi. * Valerio siquidem chartulario nostro narrante, cognovimus, quia modum, cum quo coloni ecclesiae frumenta dare compellantur, viginti & quinque sextario in inveneris, quod omnimodo execrari sumus, atque eandem discussionis causam te tarde fecisse doluimus. Quia vero eundem modum te fregisse, & iustum fecisse commemoras, gavisus sumus. Sed quia praedictus chartularius summam quoque nobis indicare studuit, quae de fraudibus, conductorum apud experientiam tuam jam de duobus terentis est collecta, sicut te studiosè fecisse, fracto injusto modo, gaudemus. quia in futuro nobis proderit: ita etiam de peccatis praeteritis cogitamus, ne si ea, quae fraudulenter conductores à rusticis abtulerunt, ad nos perveniant: peccata quae ab ipsis perpetrata sunt, ad nos trahantur. Et ideo volumus cum omni fide, omnique puritate, considerato timore omnipotentis Dei, reducta ad memoriam districtione beati Petri Apostoli, per unamquamque massam colonos pauperes, & indigentes experientiam tuam describere, atque ex eis pecunias, quae in fraudibus sunt inventae, vaccas, oves, porcosque comparate, & singulis colonis pauperibus * eas distribuere. Quod facere te cum consilio viri Reverendissimi Domini Joannis Episcopi, atque Adriani chartularij nostri, & rectoris volumus. Si autem necesse propter consilium fuerit, etiam filius meus dominus Julianus debet adhiberi, ita ut nullus alius hoc cognoscat, sed omnino secretum sit. Vos igitur apud vos pertractate, utrum in auro, an certe pecunias eisdem colonis pauperibus, dari eadem continentia debeat. Quidquid vero communiter fuerit, prius descriptionem, sicut praedixi, facite, & postmodum singulis juxta qualitatem suae paupertatis distribuere stude. Ego enim, sicut Magister gentium testatur, habeo omnia, & abundo, nec pecunias, sed mercedem quero. Ita ergo age, ut in die iudicii de eadem causa mercedis, quae experientia tua commissa est, mihi fructum, quem feceris, ostendas. Quod si pure, & fideliter ac strenue egeris, & bicillum in filis tuis * recipies, & postmodum retributionem plenariam in aeterni iudicii examine habebis.

Reg. l. 11. ep. 39.

* al. Salerio

* al. ea

Thil. 4. d

* al. recipis

LIX.

Item idem Petro subdiacono: Quod responsum tuum tunc dimissimus, Paschalis festivitatis occupationibus im-

A plicari eum relaxare citius minime valuimus. Causas vero in quibus indicandum curasti, omnes subtiliter perquirentes, qualiter disposuimus, inferius agnosces. Cognovimus rusticos ecclesiae vehementer in frumentorum pretiis: * gravata ut in silura summa eis in comparatione, abundantia tempore non fervetur. Et volumus, ut juxta pretia publica in omni tempore five minis, five amplius frumenta nascantur, in eius comparationis mensura teneatur. Frumenta autem, quae naufragio pereunt, per omnia volumus reputari: ita tamen, ut à te negligentia ad transmittendum minime fiat: ne dum transmittendi tempore negligitur, damnum ex vitio vestro generetur. Valde * enim iniquum, & injustum esse perspeximus, ut à rusticis ecclesiae de sextariis aliquid accipiantur, & ad majorem modum dare compellantur, quam in horreis ecclesiae inferuntur. Unde praesenti admonitione praecipimus, ut plus, quam decem & octo sextariorum modium nunquam à rusticis ecclesiae frumenta debeant accipi nisi forte si quid est, quod nave juxta consuetudinem super accipit, quod minus ipsi in * navibus arretantur. Cognovimus etiam in aliis quibus * malis ecclesiae exactionem valde injustissimam fieri, ita ut ad septuaginta * urnas, & semis, quod dici nefas est, conductores exigantur. Et adhuc neque hoc sufficit: sed insuper aliquid ex usu jam multorum annorum exiguntur. Quam rem omnino derelictam, & amputatam patrimonio funditus volumus. Sed tua experientia five in hoc, quod per libram amplius, five in aliis minutis oneribus & quod ultra rationis aequitatem à rusticis accipitur, penset: & omnia in summam pensionis redigat, & prout vires rusticorum portant, pensionem integram, & pensant ad septuaginta vini lagenas perfolvant: & neque siliquas extra libras, neque libram majorem exigere debeant, sed per æstimationem tuam prout virtus sufficit, in summam pensionis crescat: & sic turpis exactio nequaquam fiat. Neque vero post obitum meum hæc ipsa onera, quae super pensum illata subtraximus, & in capite pensionis fecimus crescere, iterum in quolibet addantur, & inveniatur summae pensionis augeri, & onera adjectionis insuper rustici perolvere compellantur: volumus, ut securitatis libellos ita de pensionibus facias, quatenus in primis * dicas tantam pensionem unumquemque perolvere debere, inibi abjectis siliquis, oleis, vel granaticis. Quod autem ex his minutis in usum rectoris accedebat, volo, ut hoc ex praesenti iustione nostra ex summa pensionis in usum tuum veniat. Ante omnia hoc te volumus sollicitè attendere, ne injuste pondera in exigendis pensionibus ponantur: sed si qua talia inveneris, frange: & nova, & recta constitue, quia & filius meus Servus Dei Diaconus jam talia invenit, quae ipsi displicerent: sed licentiam hæc immutandi non habuit. Superius ergo pondera praetercepta, * & villa cibaria, nihil aliud volumus à colonis ecclesiae exigi. Praeterea cognovimus, quod prima illatio burdenis rusticos nostros vehementer angulset, ita ut prius, quam labores suos vendate valeant, compellantur tributa perolvere. Quae dum de suo, unde dare non habent, ab auctionis publicis empta accipiunt, & gravis commoda ex eodem beneficio perfolvunt. Ex qua ac fit, ut dispensis gravibus coangustentur. Unde praecipimus praesenti admonitione, ut plus, quam decem & octo sextariorum nunquam exigatur: & omne, quod mutuum pro eadem causa ab extraneis accipere poterant, à tua experientia ex publico detur, & à rusticis ecclesiae paulatim, ut habuerint, accipiantur: ne, dum in tempore coangustantur, quod eis postmodum sufficere poterat, in inferendum prius compulsi, vilis vendant, & hoc eis minime sufficiat. Pervenit etiam ad nos, quod de nuptiis rusticorum immoderata commoda percipiunt. De quibus praecipimus, ut omne commodum nuptiarum unius solidi summam nullatenus excedat. Si qui sunt pauperes, etiam minus dare debent. Si qui autem divites, praefati solidi summam nullatenus transgrediantur. Quod nuptiale commodum nullatenus volumus in nostra ratione redigi, sed utilitati conductorum proficere. Cognovimus etiam, quod, quibusdam conductoribus morientibus, pauperes sui non permittuntur succedere. sed res eorum ad usum ecclesiae pertrahuntur. De qua re diffinimus, ut pauperes morientium, qui in possessione ecclesiae degunt, haereditas eis succedere debeant, nec aliquid de substantia morientium subtrahatur. Si vero filios parvulos aliquis reliquerit, quousque ad aetatem talem veniant, ut substantiam suam regere valeant, persona eligantur cautes, quibus partentium eorum res tradi debeant ad custodiendum. Cognovimus etiam, quod si quis ex familia culpam fecerit, non in ipso, sed in eius substantia vindicatur. De qua re praecipimus, ut quisquis culpam fecerit, in ipso quidem, ut dignum est, vindicetur: à commoda autem omnino abtineatur: nisi forte parum aliquid, quod in usum executoris, qui ad eum transmissus fuerit, proficere possit. Cognovimus etiam, quia quoties conductor aliquis à colonis suo iniuste abtulerit, hoc quidem à conductore extinguitur, sed ei non redditur, à quo ablatum est. De qua re praecipimus, ut quidquid violenter culibet ex familia ablatum fuerit, ipsi restituatur, cui ablatum est, & utilitati nostrae non proficiat: ne nos ipsi auctores esse violentiae vi-

* al. aggravi

* al. autem

* al. manibus

* al. manibus

* al. ternum

* al. dicas

* honoribus

* al. quando

* al. & civilia

Grat. 16. q. 4. c. 4.

Idem Grat. ubi sup.



»deamur. Præterea volumus, ut si quando eos, qui sunt in A
 »obsequio experientia tua, in aliquibus causis, quæ sunt
 »extra patrimonium, transmittis; parva quidem ex eis com-
 »moda accipiant, sed tamen ita in eorum utilitatem pro-
 »ficiant, ut nulla sibi exinde lucri commoda sub specie no-
 »stræ utilitatis requirant: quia nos sacculum ecclesiæ ex lu-
 »cris turpibus nolumus inquinari. Jubemus etiam, ut hoc
 »experientia tua summo modo custodias, ut per commodum
 »conductores in massis ecclesiæ nunquam fiant: ne dum
 »commodum queritur, conductores frequenter immuten-
 »tur. Ex qua mutatione quid aliud agitur, nisi ut eccle-
 »siastica prædia nunquam colantur? Sed & ipsa etiam li-
 »bellatica, prout summa pensionis fuerit, moderentur. Res,
 »cellas, & cellaria non plus de massis ecclesiæ te accipere
 »volumus, nisi quantum consuetudo est. Tua autem, quæ
 »comparati iustissimè, ab extraneis comparentur. Pervenit
 »autem ad nos tres libras auri Petro conductori de Subpa-
 »triana iniuste ablatas: de qua causa Fantinum Defensorem
 »subtiliter require: & si manifestè, iniuste, & incompeten-
 »ter ablatæ sunt, sine aliqua tarditate restituere. Cognovi-
 »mus etiam rusticos burdationem, quam jam ab eis exactam
 »Theodosius minime persolverat, iterum dedisse: ita & in
 »duplo exacti sunt. Quod ideo factum est, quia ejus sub-
 »stantia ad debitum ecclesiæ non sufficiebat. Sed quoniam
 »per filium nostrum servum Dei Diaconum edocti sumus,
 »quod ex rebus substantiæ ejus possit hoc ipsum damnum
 »sufficenter refarciri, volumus quingentos septem solidos
 »eisdem rusticis sine aliqua immutatione restituere in duplo
 »videantur exacti. Si autem supra damnum rusticorum, e-
 »tiam quadraginta solidi de rebus Theodosij remanent, quos
 »& apud te diceis habere, volumus, ut filia ejus reddantur
 »aut res suas, quas in pignore dederat, recipere debeat. Cui
 »etiam bacila patris sui restitui volumus. * Campanius
 »gloriosus magister militum, duodecim solidos annuos Joan-
 »ni notario suo reliquerat ex massa Varoniana: quos dare
 »te annis singulis sine aliqua * diminutione precipimus ne-
 »cepti Eupli conductoris, quamvis omne mobile ejusdem Eu-
 »pli perceperit, exceptis dumtaxat solidis. Dare etiam de
 »solidis illius te volumus solidos vigintiquinque. * Suppo-
 »sitorium aliquod argenteum pro uno solidio dicitur esse
 »appositum, & calix pro sex solidis dicitur esse appositus.
 »Interrogato Dominico secretario, vel aliis, qui scire pos-
 »sunt, debitum recipere, & vascula præfata restitue. Agimus
 »autem gratias sollicitudini tuæ, quia de causa fratris mei
 »præcepti tibi, ut argentum illius retransmittere debuisses:
 »& sic oblivioni mandasti, ac si tibi aliquid ab extremo
 »mancipio tuo diceretur. Quod jam, vel modò non expe-
 »rientia, sed negligentia tua studeat implere: vel quidquid
 »ejus apud Antoninum fuisse cognoveris, sub omni veloci-
 »tate retransmitte. De causa Salpingi Judæi epistola aliqua
 »est inventa, quam tibi fecimus transmitti, ut eam relegens,
 »& subtiliter causam ejus, vel viduæ cuiusdam, quæ in
 »eodem negotio dicitur implicata, cognoscens, de quin-
 »quaginta uno solidis, * qui reddi non possunt, sicut ju-
 »stum tibi visum fuerit, responsum facias, ita ut res alienæ
 »iniuste nullo modo * credimur defraudentur. Antoni-
 »no medietas legati sui data est, medietas redimetur: quam
 »medietatem ex communi substantia ei volumus adimple-
 »ri: & non solum ei, sed etiam defensoribus, & peregre-
 »nis, quibus legati titulo aliquid dereliquit, & familiaribus
 »egatum persolvi volumus: quod tamen ad nos pertinet.
 »Collecta ergo ratione pro nostra parte, id est, pro novem
 »unciis persolve. De solidis ecclesiæ * Canusine volumus,
 »ut aliquid clericis ejusdem ecclesiæ largiaris, quatenus, &
 »ij, qui nunc inopia patiuntur, sustentationem aliquam ha-
 »beant: & si illic Deus voluerit ordinari episcopus, habeat
 »unde subsistat. De lapsis sacerdotibus, vel quolibet ex cle-
 »ricis obsequare te volumus, ut in rebus eorum nulla conta-
 »minatione misceris, sed pauperima regulam monasteria
 »require, quæ secundum Deum vivere sciunt: & in eisdem
 »monasteriis ad penitentiam lapsos trade, & res lapsorum
 »in eo loco proficiat, in quo agere penitentiam traduntur:
 »quatenus ipsi ex rebus eorum subsidium habeant, qui de
 »correctione eorum sollicitudinem gerunt. Si verò paren-
 »tes habent, res eorum legitimis parentibus dentur: ita autem
 »ut eorum stipendium, qui in penitentiam dati fuerint, suf-
 »ficienter debeat procurari. Si qui verò ex familia ecclesia-
 »stica Sacerdotes vel Iervæ, vel Monachi, vel Clerici, vel
 »quilibet alij lapsi fuerint, dari eos in penitentiam solu-
 »mus, sed res eorum ecclesiastico juri non subtrahantur: ut
 »tamen sum accipiant, unde ad penitentiam subsistant: ne
 »si nudentur, locis, in quibus dati fuerint, onerosi sint. Si
 »quos parentes in possessione habent, ipsi res eorum traden-
 »da sunt ut ab ipsis * juri Ecclesiæ conserventur. Ante trien-
 »nium Subdiaconi omnium ecclesiarum Sicilia prohibiti
 »fuerant, ut more Romanæ Ecclesiæ suis uxoribus nullate-
 »nus miscerentur. Quod mihi durum atque incompetens vi-
 »detur, ut qui usum ejusdem continentia non invenit, neque
 »castitatem ante proposuit, compellatur à sua uxore sepa-
 »rari, atque per hoc, quod abist, deterius cadat. Unde vi-
 »detur mihi, ut à præfati die Episcopus omnibus dicatur,
 »ut nullum facere Subdiaconum præsumant, nisi qui se vi-
 »cturum castè promiserit, quatenus & præterita, quæ pro-

posito mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, &
 & futura eatur caveantur. Qui verò post eandem prohibi-
 tionem, quæ ante triennium facta est, continenter cum
 suis conjugibus vixerint, laudandi atque remunerandi sunt,
 & ut in bono suo permancant, exhortandi. Eos autem qui
 post prohibitionem factam se à suis uxoribus continere no-
 luerint, pervenire ad factum ordinem nolumus: quia nullus
 debet ad ministerium altaris accedere, nisi cujus casti-
 tatis ante susceptum ministerium fuerit approbata. Li-
 berato negotiorum, quise Ecclesiæ commendavit, qui ha-
 bitat in massa Cinciana, annuam continentiam à te volumus
 fieri. Cujus continentia summam ipse aestima, qualis esse
 debeat, ut renunciata nobis, in tuis rationibus possit impu-
 tari. De præfati verò indictione jam à filio nostro Se-
 vo-
 Dei Diacono percepti, quod Fantinum Defensorem, Joan-
 nes quidam monachus moriens in sex uncias hæredem dimi-
 sit. Cui hoc quidem quod dimissum est tractat, sed * contemta
 te cum, ut hoc facere ulterius non præsumat: sed pro labore
 suo itame, quod accipiat, ut ei vacuum labor suus esse non
 debeat: & hoc meminerit ut qui ecclesiæ stipendiis subsistit
 ad lucra propria non anhelat. Si quid verò sine peccato, &
 sine appetitu concupiscitur, per eos, qui causas ecclesiæ
 agunt, ad ecclesiam venerit, dignum est, ut ipsi vacui ex la-
 bore suo esse non debeant, sed nostro serventur iudicio, qua-
 liter debeant remunerari. De argento Rusticorum causam
 subtiliter require, & quæ tibi iustum videtur exequere,
 Alexandrum virum magnificum admone, ut causam suam
 cum sancta Ecclesia * dicere debeat. Quod si forte facere
 neglexerit, eandem causam cum timore Dei, honestate
 servata, ut potes, exequere. In qua verò etiam largiri ali-
 quid te volumus: & si potest fieri, quod aliis dandum est, ipsi
 relaxetur, dummodo causam, quam nobiscum habet, persol-
 veat. Donationem ancillæ Dei, quæ lapsa est, & in mo-
 nasterio * præfata data, omni postposita tarditate restituere:
 quatenus ipse locus, ut superius dixi, rerum ejus stipendia
 habeat, qui ejus olivæ labores portat. Sed & quodquid
 ab aliis ex ejus substantia tenetur, recollige, & monasterio
 profato trade. Pensiones è xenodochiis de via nova, quan-
 tas tibi indicasti, * quia apud te habes, nobis dirigere.
 Actionario autem, quem in eodem patrimonio deputasti,
 prout tibi videtur, ei aliquid largire. De ancilla Dei
 quæ cum Theodosio fuit, extranea nomine, videtur militi
 ut ei continentiam facias, si utile conspicis: aut certe do-
 nationem, quæ fecit, reddas. Domum monasterij quem An-
 tonius datus triginta solidis, monasterio tulit. Receptis so-
 lidis, omni postposita tarditate, restituere. Annulis onychi-
 nas, requisita subtiliter veritate restituere, quas per por-
 titorem præfatum retraxisti. * Sarminium, si vacat, &
 occupatus apud te non est, ad nos dirige. Felix conductore
 domus Campanæ, quem liberum reliquerat, aut quæ indite
 cussu esse julierat, dixit tibi à Maximo subdiacono septu-
 ginta duos solidos * abatos: pro quibus dandis asseruit, quia
 omnes res suas, quas in Sicilia habuit, vel * vendidit, vel
 appo-
 dit. Sed scholastici dixerunt, quia de fraudibus in-
 discussis esse non potest, dum tamen ad nos de Campania
 reverteretur, facta tempestate, motuus est. Cujus te vo-
 lumus uxorem, & filios require: & quidquid, vel appo-
 fuerat, vel venderat, appo-
 sita absolvi: de venditis pretium
 restituere: & insuper eis aliquid alimentum præbe, quia Ma-
 ximus Siciliam miserat, & ibi ei quæ * assererat, abstu-
 lerat. Cognosce ergo, quæ ablata sunt, & uxori filisque ejus
 sine aliqua mora restituere. Hac omnia sollicitè relege: om-
 nemque illam familiaritatem tuam negligentiam postpone.
 Scripta mea ad rusticos, quæ dixi, per omnes massas facere
 relege, ut sciant, quid contra violentias suas ex auctoritate
 nostra defendere debeant: quæque vel authentica, vel ex ma-
 plaria eorum dentur. Vide, ut omnia absque immutatione
 custodias: quia de his, quæ tibi pro servanda justitia scribo,
 ego absolvor: * & tu si negligis, obligaris. Terribilem
 iudicem venientem considera, & de adventu illius nunc
 tua consideratio contemnitur: ne tunc sine causa jam ti-
 meat, cum coram illo caelum & terra tremuerint. Audisti
 quid volo: vide, quid agas.
 Hactenus de Gregorianæ liberalitatis innocentia me re-
 tulisse sufficiat: ceterum, quia famis tempore, ut videlicet
 haberet, unde Christi pauperibus subveniret, frumenta com-
 parare studebat, nullo modo prætermittam. Ait enim in
 alia epistola eisdem Petro subdiacono inter cætera: Quin-
 quaginta auri libris nova frumenta ab extraneis compara-
 ta, & in Sicilia in locis, in quibus non pereant, reponere: ut
 mensis Februarii illuc naves, quantas possimus, dirigamus,
 ut eadem ad nos frumenta deferantur. Sed & si nos trans-
 mittere cellamus, ipse naves provide, & ad nos auxiliare.
 Domino hac eadem frumenta Februarii mensis transmitten-
 te, exceptis dumtaxat frumentis, quæ nunc mensis Septem-
 brio, vel Octobrio juxta consuetudinem transmitti præsto-
 lamur. Ita ergo tua experientia faciat, ut sine alicujus ve-
 ratione coloni ecclesiastici frumenta congregentur: quia
 tam hic parva natiuitas fuit, ut, nisi, auxiliante Deo, de
 Sicilia frumenta congregentur, fames vehementer immi-
 neat.
 Hujus liberalitatis multitudinem quidam emirantur,
 vis magna virtutis, qui nihil in mundo possidebat præter

* al. Campanius
 * al. dubitatione
 * al. Sapphorium
 * al. quibus redimi no. * al. creditoris
 * al. Canosiz
 Grat. dist. 32 cap. 1.
 * al. viti. el. iura
 Grat. dist. 28 c. 1.

* al. per con-
 testare
 * al. ducere
 * al. decide-
 re
 * al. mona-
 stico
 * al. q. 443
 * al. Satur-
 nium
 * al. rulos
 * al. venun-
 davit
 * al. asser-
 bat
 LIX.
 Reg lib. 1.
 ep. 70.
 * al. intan-
 tum
 LX.

unam gattam, quam blandiens crebro, quasi cohabitricem in suis gremiis refovebat, cognoscens, oralle fertur ad Dominum, ut sibi ostendere dignaretur, quam futurae remunerationis mansionem sperare debuisset, qui pro illius amore saeculum desensit, nil ex ejus divitiis possideret. Cumque nocte quadam dormiret, cognoscit sibi revelatum fuisse, ut cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi preparandam sperare debuisset. At ille fortiter ingemiscens, parum sibi profuisse voluntariam rerum inopiam, tantaque suae remotiois jejunia putabat, si cum eo mansionem recipere, qui tantis mundialibus divitiis redundaret. Cum vero Gregorianas divitiis suae paupertati die nocteque suspirando conferret, alia nocte quiescens, audivit sibi Dominum in somnis dicentem: Quando divitem non possessio divitiarum faciat, sed cupido: cur audes paupertatem tuam Gregorij divitiis comparare, qui magis illam gattam quam habes, quotidie palpando, nullique conferendo, diligere comprobaris, quam ille, qui tantas divitiis non amando, sed contemnendo, cunctisque liberaliter largiendo, dispergit? Ita solitarius increpatus Deo gratias retulit: & qui meritum suum decrevisse putaverat, si Gregorio conferretur, orare vehementius coepit, ut cum eo mansionem, quandoque percipere mereretur. Sed istius jam secundi libri finis adveniat, ut, quae factura sunt, auxiliante Domino, tertius prosequatur.

CAPITA TERTII LIBRI.

- Q**uibus Gregorius studiis commissam sibi regebat ecclesiam. Caput primum.
- Quantis auctoritatibus contra simoniacam & Neophytorum haereses dimicavit. cap. ij.
- Pro eisdem fieri synodum iussit. cap. iij.
- Contra easdem totis viribus non pugnavit, cum Simone mago portionem habituros praeiussit. cap. liij.
- Quam sapienter etiam pastellaticum pro usu pallii, vel consecratione Pontificis, dari sive accipi prohibuerit. cap. v.
- Tria genera simoniacae dationis notavit. cap. vj.
- In ordinandis Episcopatibus, neque Cardinalibus ecclesia sua, neque monachi pepererit. cap. vij.
- Violenter neminem omnino promovit. cap. viij.
- Violenter promotus, in summum gradum reduxit. cap. ix.
- Ab alio calumniosè detectos in ordines suos restituit. cap. x.
- Cardinalem in forensibus parochiis promotus ad cardinem revocavit. cap. xj.
- Vndecumque meliores eligere potuerat, Episcopos consecrabat; & quanta districtione consecrandos examinaret. cap. xij.
- Etiam alterius diocesis Episcopos ad regendas suae diocesis ecclesias in virabat. cap. xij.
- Quomodo episcopatum sedes unierit. cap. xliij.
- Vacantes episcopos, vacantibus inordinavit ecclesiis. cap. xv.
- Inbronitatis episcopos expulsos praesules iunxit. cap. xvj.
- Sedum loca mutavit. cap. xvij.
- Nulla occasione pontificem ab una in aliam ecclesiam, aut mutavit, aut mutari permisit. cap. xvij.
- Alterius parochianum sibi Cardinalem sacravit. cap. xix.
- Qualiter alterius ecclesia clericos, alius inordinari permisit. cap. xx.
- Nunquam prioribus, clericis posterius ordinatos praetulit. cap. xxj.
- Qualiter defunctorum episcoporum, ecclesias vicinis visitatoribus committit. cap. xxij.
- Pro inventario faciundo, nihil accipiendum decrevit. cap. xxij.
- Constitutio dationum, vel xeniorum repulit. cap. xxiv.
- Episcopos ad urbem Romanam, nisi semel in quinquennio venire statuit. cap. xxv.
- Etiam rerum pretia suscipere recusavit. cap. xxvj.
- Suffraganeos suos episcopos necessaria prerogavit. cap. xxvij.
- Quam curiose ab episcopo sanctitatem, sapientiam, & liberalitatem querebat. cap. xxvij.
- Marinianum episcopum pro avaritia notat. cap. xxix.
- Serenum episcopum, pro contractis imaginibus arguit. cap. xxx.
- Ianuarium episcopum suas invidiam vindicantem dederit. cap. xxxj.
- Eundem pro exaratione mensis exasperat. cap. xxxij.
- Desiderium episcopum pro lectione librorum gentium corripit. cap. xxxij.
- Natalem episcopum de negligentia simulque conviviis reprehendit. cap. xxxiv.
- Quam sacratissime eundem propriis assertionibus obligat. cap. xxxv.
- Episcopos ab ecclesia sua deesse vetuit. cap. xxxvj.
- Episcopos per diversa loca non vagari censuit. cap. xxxvj.
- Lapsum propria amica non dubitavit memoria commendare. cap. xxxvij.
- Vitalianum episcopum, pro femina, qua religiosum habi-

- A** tum mutaverat, arguit. cap. xxxix.
- Sergium Defensorem pro negligentia reprehendit. cap. xl.
- Paschasium episcopum pro fabrica navis, & sui utilitate compescuit. cap. xli.
- Campanorum Episcoporum, & Victoris Panormitani negligentias increpat. cap. xliij.
- Quam moderate Andream Episcopum, pro concubina dimittit. cap. xliij.
- A praedis consiliariis abstinendum censuit. cap. xliij.
- Lapsos, vel criminosos ab episcoporum familiaritate repulit. cap. xlv.
- Restringendam praepositorum iram, & unius culpam alii non esse nocivam statuit. cap. xlvj.
- Liberos homines verberari, vel includi vetuit. cap. xlvij.
- Qualiter iudicum vitia redarguens publicavit. cap. xlvij.
- Instigante diabolo iudices contra eum saevierunt. cap. xlix.
- Mauritio Imperatori, pessimam legem ferenti, viriliter contradicit. cap. l.
- De hypocrisis Ioannis Constantinopolitani episcopi se universalem sententia. cap. lj.
- Augustales litteras pro eo supplicantes redarguit. cap. liij.
- Tempora Mauriti, moresque deturpat. cap. liij.
- Superbiam hypocrisis sapienter enervat. cap. liij.
- Constantiam suam demonstrans, asserit se pro Imperatore fidem nullatenus perditurum. cap. lv.
- Quamobrem postulatam reliquias Imperatrici non dedit. cap. lvj.
- Vsq; ad illa tempora Romanus Pontifex pro reliquiis brandeum consecravit. cap. lvij.
- Quantis miraculis vestes sancti Ioannis claruerunt. cap. lvij.
- Quid sit de eiusdem vestibus sentiendum. cap. lix.
- Gregorius pestem universalis nominis, a totius Ecclesia universitate repulit. cap. lx.

S. GREGORII PPAE
VITAE.
LIBER TERTIUS.

Quo exponitur, quemadmodum S. Gregorius vita doctrina responderit.

LIBER venerabilis Papa Gregorius commissam sibi divinitus Ecclesiam studis efficaciter gubernabat. Jam Ligures, Venetos, Iberos, aliosque a schismate sub libello confessos, Chalcedonensem synodum venerari compellens, ad unitatem sanctae Ecclesiae revocarat. Jam Barbaricos, Sarcos, & Campanae rusticos tam praedicationibus, quam verberibus emendatos, a paganizandi vanitate removerat. Jam Donatistarum haeresim penes Africam, Manichaeorum penes Siciliam, Arianorum penes Hispaniam, Agnoetarum vero penes Alexandriam, scriptorum suorum validissimis auctoritatibus, importunitissimisque legationibus, Domino suffragante, a corpore totius sanctae matris Ecclesiae sequestrarat. Sola penes Galliam Neophytorum haeresis, quot simoniaciis muneribus, quasi tot radicibus pullulans, longè lateque proterius excreverat, & manabat. Contra quam venerabilis Pater apud Brunichildem reginam, Theodoricum quoque, & Theodobertum Francorum reges, fortiter expugnavit: donec, collecta generali synodo, hanc sub anathemate damnandam penitus impetraret. Nec antè, Syagrio Episcopo Augustudunensi, regina & regibus, multis precibus, flagrantibus, pallium dedit, quam praesente Cyriaco suo abbate, ipsi, quod de propellendis haeresibus moniti fuerant, adimplerent. Nam pro his Brunichildi reginae inter cetera scribit, dicens: Sacerdotale officium in tantam illic, sicut didicimus, ambitionem perductum est, ut sacerdotese subitò, quod grave nimis est, ex laicis ordinentur. Sed quid e illi acturi, quid populo praestaturi sunt, qui non ad utilitatè, sed fieri ad honorem, Episcopi concupiscunt? Hi ergo, qui necdum, quod docere debeant, didicerunt, quid aliud agunt, nisi, ut paucorum proventus illicitus, fiat multis interventus, & in confusionem Ecclesiasticae moderationis oblectantur deducantur? Quippe ubi nullus regularis ordo servatur. Nam qui ad ejus regimen improvidus, vel precipitatus accedit, qua admonitione subiectos edificet, cujus exemplum non rationem docuit, sed errorem? Pudet profectò, pudet aliis impetare, quod ipse necesse custodire. Nec illud quidem, quod simili emendatione talendum est, praeterimus: sed omnino execrabile. & esse gravissimum detestamur, eò, quod sacri illic ordines per simoniacam haeresim, qua prima contra Ecclesiam orta est, & districtae maledictione damnata est, conferantur. Hinc ergo agitur, ut sacerdotis dignitas in despectu, & sanctus sit honor in crimine. Perit utique reverentia, admittitur disciplina: quia, qui culpas, debuit emendare, committit, & nefaria ambi-

CAP. I.
Reg. l. 7.
Ind. 2, ep. 155
Gtat. dist. 62
cap. 1.